

TEMA BROJA
Koliko su
crnogorski političari
spremni da se
usavršavaju kako bi
uspješno pratili
složeni proces
pridruživanja
Evropskoj uniji

INTERVJU
Dragan Tilev,
državni savjetnik
za evropska pitanja
Vlade Republike
Makedonije

ANALIZA

Mora li Crna Gora prvo u
Partnerstvo za mir i NATO
savez, pa onda u Evropsku uniju

UVODNIK

Evropske integracije, glavni strateški cilj Vlade Republike Crne Gore, izgleda da će pomiriti ono što je do sada bilo nepomirljivo. Sa obrazloženjem da je potrebno širiti front i objediniti sve relevantne snage koje mogu doprinijeti uspješnom putu Crne Gore ka Evropskoj uniji, ima sve više naznaka da je vladajuća DPS spremna da nakon izbora 10. septembra napravi iznenađenje i u Vladu pozove – SNP, najjaču opozicionu partiju. Naravno, pod pretpostavkom da DPS zadrži vlast.

Premijer Đukanović je prije neki dan to skoro otvoreno najavio, a iz SNP-a još nijednom nijesu rekli – mi nećemo. Ako se ostvari zamisao DPS-a, Crnu Goru na jesen čeka tzv. široka koalicija. Proklamovani cilj je plemenit, nema što, ali ostaje velika dilema koliko su dvije partije, koje su do 1997. bile jedno, spremne da Crnu Goru vode prema evropskim standardima. Da li će im to biti istinski cilj ili će iza scene jedni drugima žmuriti na sve malverzacije, koje bi se mogle očekivati ako se prisjetimo bliske istorije. Manje stranke, koje bi se mogle naći u širokoj postizbornoj vladi, bile bi samo posmatrači nekakvi da bilo što promijene.

I nije baš da je glavni razlog za razmišljanja o širokoj koaliciji evropska perspektiva Crne Gore, nego pokušaj vladajuće stranke da uvlačenjem SNP-a u Vladu "pomiri" Crnu Goru, odnosno tvrdokorne pristalice opozicije privoli da ne osporavaju referendumski rezultat i prihvate nezavisnost Crne Gore kao realnost. Opet žrtve vrijedan cilj. U svakom slučaju, ko god bio u Vladi, DPS sama sa malim dosadašnjim partnerima, ili DPS i SNP plus manje stranke, EU mora natjerati novu vladu da sprovodi istinske reforme. To je i sugestija Instituta za bezbjedonosne studije EU (EUISS) iz Pariza, koju je pripremila ekspertkinja za Balkan dr **Judy Batt** nakon *brainstorming* sastanka u Institutu krajem juna. Zbog sezone odmora, uvažena dr Batt će svoju redovnu kolumnu u EIC Biltenu nastaviti od septembra. **N.R.**

SAVJET MINISTARA EU PO SKRAĆENOJ PROCEDURI
ODOBRIO ZAHTJEV CRNE GORE I EK

Odobren nastavak pregovora o SSP

Iako je bilo neizvjesno da li će stići da to uradi prije septembra, Savjet ministara Evropske unije odobrio je 24. jula nastavak pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa Crnom Gorom.

Savjet ministara EU, kako su prenijele agencije, odobrio je novi mandat za pregovore o sa Crnom Gorom i preinačeni mandat za pregovore sa Srbijom koji će biti nastavljeni kada "bude uspostavljena potpuna saradnja vlasti u Srbiji sa Haškim sudom".

Ministri pravosuđa i unutrašnjih poslova EU novi mandat za Crnu Goru i preinačeni za Srbiju usvojili su bez rasprave, praktično onako kako ih je početkom jula i predložila Evropska komisija.

Evropska komisija je 6. jula usvojila izmenjeni mandat za Srbiju i novi mandat za pregovore o pridruživanju sa Crnom Gorom, navodeći da je poslije izglasavanja nezavisnosti neophodno nastaviti odvojene pregovore "na temelju dosad ostvarenih rezultata".

Briselski zvaničnici, između ostalih i evropski komesar za proširenje **Olli Rehn**, ranije su najavljivali da će Savjet ministara EU u septembru odobriti novi mandat za pregovore sa Crnom Gorom.

Rehn je pozdravio činjenicu da je Savjet ministara EU mandat usvojio mnogo brže nego što se očekivalo i naglasio da je to dokaz jasne riješenosti EU da se ostvari evropska perspektiva zapadnog Balkana. **N.R.**

**EVROPSKA KOMISIJA USVOJILA PREPORUKU ZA
CRNU GORU, SRBIJU I BOSNU I HERCEGOVINU I
PROSLIJEDILA JE SAVJETU MINISTARA**

Počela procedura za vizne olakšice

Evropska komisija usvojila je prošle sedmice preporuku za Savjet ministara unutrašnjih poslova EU o mandatu za početak pregovora o viznim olakšicama sa Crnom Gorom, Srbijom i Bosnom i Hercegovinom. Prema procjenama EK, Savjet bi trebalo da odobri početak pregovora u septembru ili oktobru, što znači da bi se potpisivanje sporazuma moglo očekivati krajem 2006. ili početkom 2007. Procedura nalaže da zatim Savjet ministara odobri taj sporazum i pošalje ga na ratifikaciju državama članicama EU.

Sadržaj teksta mandata je, kako javljaju izvještači iz Brisela, vrlo uopšten i širok. Precizirano je samo nekoliko detalja: besplatne vize za studente, učenike, naučne radnike, istraživače, zadržavanje cijene od 35 eura za ostale kategorije stanovništva i pojednostavljenje i ubrzavanje procedure za izdavanje viza, odnosno, izdavanje u roku od deset dana od dana podnošenje molbe.

Predlaže se smanjenje broja potrebnih dokumenata za dobijanje vize i samim tim dodatnih troškova za građane. Planirano je izdavanje viza za više ulazaka i na duži period. Građani koji imaju diplomatski pasoš putovaće bez viza.

Dva su razloga za takav pristup u EK: Želja da se ne ograniči obim viznih olakšica tokom pregovora, koje bi, eventualno, mogle da budu i veće od onih koje su predviđene u ovom momentu. Drugi: u EK nemaju namjeru da alarmiraju pojedine

zemlje članice, poslovično vrlo skeptične prema otvaranju shengenskih vrata, koje bi, budući da mandat za pregovore mora da bude usvojen jednoglasno u Savjetu ministara, mogle da prave probleme. Prije svih Francuska, koja je već jednom "minirala", u startu, pokušaj da se olakša vizni režim, pod predsjedništvom Luksemburga u prvoj polovini 2005. godine.

"Mi ne pregovaramo o liberalizaciji, već samo o olakšavanju viznog režima, koje će biti fokusirano samo na pojedine kategorije stanovništva, cijenu viza i proceduru broj dokumenata, dužinu trajanja viza... Bojimo se da je kreiran preveliki entuzijazam oko olakšavanja viznog režima, što bi mogao da bude bumerang kada svima postane jasno da se radi o olakšavanju viznog režima, a ne liberalizaciji", kazao je za beogradske medije jedan od funkcionera EK.

U tekstu mandata za pregovore o viznim olakšicama, stoji da je to samo prvi korak ka liberalizaciji viznog režima. Kada će doći do liberalizacije viznog režima, zavisi direktno od sprovođenja reformi u jačanju pravne države, rezultata u borbi protiv organizovanog kriminala, korupcije, ilegalne imigracije, poboljšanju administrativnih kapaciteta u pogledu efikasnije kontrole granica i izdavanju dokumenata koje nije lako falsifikovati. Osim tih razloga koji su navedeni u dokumentu EK, ključni element će biti stvaranje uvjerenja u EU da iz tri balkanske zemlje ne prijeti nikakav emigrantski talas. **N.R.**

KOLIKO SU CRNOGORSKI POLITIČARI SPREMNI DA SE USAVRŠAVAJU KAKO BI USPJEŠNO PRATILI SLOŽENI PROCES PRIDRUŽIVANJA EVROPSKOJ UNIJI

Onaj ko ne bude imao volje, moraće učiti zbog ponosa

Slovenački poslanici nijesu bili zainteresovani za evropske integracije u ranoj fazi tranzicije. Diskusije o evropskim integracijama u slovenačkom parlamentu počele su polovinom 90-tih godina kada je Slovenija završila proces pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. I Crna Gora će, nakon zaključivanja tog Sporazuma, doći u fazu kada će za debatu o evropskim integracijama biti zainteresovani i Skupština RCG i Vlada RCG.

Ovim riječima profesor dr **Rado Genorio**, koji je rukovodio skoro cjelokupnim procesom integracija Slovenije u EU, opisuje trasu koju je

Sa zasjedanja Skupštine RCG

prošao slovenački parlamentarizam na putu ka Briselu i kojom bi trebalo da ide crnogorska skupština i

njeni poslanici.

Genorio navodi da stvari koje budu dogovorene Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju treba doslovice realizovati.

"Kada Crna Gora potpiše taj dokument, formiraće se zajednička tijela sa EU koja će biti zadužena za nadgledanje implementacije SSP. Tu nije samo uključena Vlada, nego i Skupština jer će biti formirano zajedničko tijelo sa Evropskim parlamentom za nadgledanje primjene SSP-a. Crnogorski poslanici moraće učiti i raspravljati o evropskim integracijama, ako ni zbog čega drugog, onda zbog toga da pred kolegama iz Evropskog parlamenta ne bi izgledali neupućeni ili nezainteresovani", kaže Genorio.

Da li zbog neupućenosti ili što ocjenjuju da im je politički isplativije diskutovati o opštim stvarima pri čemu često pribjegavaju populizmu, poslanicima u Skupštini Crne Gore trenutno nije mnogo stalo do pitanja koja dotiču evropske integracije.

BEZ BITKE O EVROPSKIM INTEGRACIJAMA

Jedan od razloga zbog kojega je Slovenija imala veoma uspješan hod ka EU leži u činjenici da se parlamentarne partije nijesu sukobljavale oko evropskog puta te podalpske države.

Genorio kaže da su početkom jula 1997. godine, nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, sve parlamentarne partije potpisale sporazum prema kojem evropske integracije neće biti njihovo bojno polje.

"Taj se sporazum poštuje do danas. Svake godine Parlament donosi Deklaraciju o radu predstavnika Slovenije u institucijama EU i ona je ove godine usvojena jednoglasno", navodi Genorio.

Govoreći o iskustvima slovenačkog parlamentarizma na putu ka EU, Genorio podsjeća da je 1996. godine lansirao i obezbijedio sredstva za projekat "Koordinacija evropskih integracija u Sloveniji".

"Taj projekat je imao tri elementa: koordinacija evropskih integracija unutar Vlade i Parlamenta, zatim kampanja obavještanja javnosti o integracijama i reforma javne uprave. Sa tim novcem uspio sam da angažujem skupštinski Odbor za evropske integracije, te stručne službe u Parlamentu da se vrlo aktivno uključe u proces praćenja evropskih integracija. Tako se počelo sa posmatranjem koje i kakve zakone usvajaju stare članice EU i kako ih primjenjuju. Rezultat toga je da je postalo normalno da Parlament, nezavisno od rezultata izbora, bude uključen u sve tokove evropskih integracija", objašnjava Genorio.

NE FALI PAMETI, NEGO SPREMNOSTI ZA RAD

Poslanik Narodne stranke **Dejan Vučićević** nema dilemu da crnogorski poslanici imaju intelektualni kapacitet da prihvate nove obaveze vezane za evropske integracije, ali kaže da je sasvim drugo pitanje koliko su radno spremni za tako nešto.

"Međutim, umjesto intelektualne i radne spremnosti, ja bih govorio o kategorijama zahtjeva i obaveza koje ćemo morati da prihvatimo. Dakle, evropski tokovi biće nametnuti poslanicima kao obaveza, a ne kao želja individualca da nešto uči ili radi", navodi Vučićević.

Na pitanje da li se njegove kolege i on plaše da će ubuduće morati mnogo više i temeljnije da rade, Vučićević odgovara da to ne bi nazvao strahom.

"Svakako da ćemo morati više da radimo, ali to je na neki način izazov jer se susrijećete sa nekim novim stvarima", kaže Vučićević.

On navodi da je poslanicima, kada su u pitanju evropske integracije, neophodno dodatno obrazovanje. Zbog toga bi bilo potrebno organizovati različite vrste obuka ili seminara.

"Najsvježije iskustvo je seminar u Kumboru. Predavanja su bila interesantna, došli smo do značajnih informacija", navodi Vučićević.

Znak da je interesovanje i znanje predstavnika crnogorskih građana o EU više nego na zabrinjavajuće lošem nivou, mogla je biti prošlogodišnja anketa koju je uradila dnevna novina "Vijesti". Tom prilikom većina anketiranih poslanika nije znala da odgovori koje su nadležnosti institucija EU, a dio njih nije znao ni da ih nabroji.

Iako je prema svim istraživanjima 80% građana za ulazak Crne Gore u EU, njihovi predstavnici su radije u skupštinskom holu nego u sali kada se raspravlja o evropskim

integracijama, a poslanici koji su spremni za raspravu o zakonima sa elementima značajnim za dalje korake Crne Gore ka Briselu, mogu se nabrojati na prste jedne ruke.

To otvara dileme da li su i u kojoj mjeri poslanici u Skupštini Crne Gore spremni da ukažu ili da amandmansi djeluju na rješenja u zakonima koja će, obično vladajuća većina, pokušati da "provuče" radi zaštite svojih interesa, a koja se Briselu neće dopasti.

Dobar primjer za to je Zakon o sprečavanju konflikta interesa koji je

vladajuća koalicija "bezbolno" usvojila u Skupštini. Iz evropskih i panevropskih institucija, ubrzo su stigle poruke da se on mora poboljšati, što vodi dodatnom gubljenju vremena i energije, te usporavanju puta Crne Gore ka EU.

Sam primjer ovog Zakona je dovoljan razlog da javnost postavi pitanje kapaciteta crnogorske skupštine, posebno ako se ima u vidu da bi poslanici trebali makar samo da pročitaju skoro 100.000 stranica raznih zakona čije je usvajanje neophodno radi usklađivanja crnogorskog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU.

Poslanik kojem niko ne može osporiti da temeljno obavlja svoj posao je **Mehmet Bardhi** iz Demokratskog saveza u Crnoj Gori koji ima amandmane na skoro svaki prijedlog zakona.

Bardhi ocjenjuje da sadašnja garnitura poslanika nije kvalitetna. Kao jedan od razloga za to, on navodi da "partije na vlasti ili one jače" prilikom sastavljanja izbornih listi, nijesu vodile računa o pripremljenosti i sposobnosti kadrova koji su na tim listama.

"One su više vodile računa da uticajni ljudi iz pojedinih sredina budu zastupljeni u Skupštini, a od poslaničkih klubova su samo napravili glasačke mašine", kaže Bardhi.

On izražava sumnju da samo mali broj poslanika čita zakone. Iz tog razloga bi valjalo razmisliti da se uvede pravilo da, umjesto Vlade RCG, poslanici vladajuće većine predlažu zakone, predlaže on.

"To bi ih natjeralo da rade", kaže Bardhi.

Kao član skupštinskog Odbora za evropske integracije, Bardhi kaže da bi sastanci tog tijela, ali i okrugli stolovi, seminari i razne konsultacije na temu evropskih integracija u organizaciji Skupštine ili civilnog sektora, trebali da budu češći.

Nedavno je Evropski pokret u Crnoj Gori u saradnji sa Skupštinom RCG, uz podršku njemačke fon-

dacije Fridrih Ebert, organizovao seminar u Kumboru kojemu je prisustvovalo oko 30 poslanika. Seminar, koji je dio projekta "Parlament za Evropu" se oslanja na projekat "Škola evropskih integracija" koji već nekoliko godina uspješno realizuju Centar za građansko obrazovanje, Centar za razvoj nevladinih organizacija i Evropski pokret u Crnoj Gori, a uz podršku Fondacije Institut za otvoreno društvo, predstavništvo u Crnoj Gori.

Sudeći po utiscima pojedinih predavača i izjavama polaznika tog seminara, stvari se u Crnoj Gori, kada je interesovanje za evropske tokove ipak mijenjaju nabolje.

Jedna od predavačica, šefica kancelarije Vlade Srbije za pridruživanje EU, dr **Tanja Mišćević** kaže da je bila prijatno iznenađena crnogorskim poslanicima.

"Pokazivali su zavidan stepen razumijevanja materije i moram da priznam da sam bila prilično iznenađena. Mi to nastojimo da orga-

nizujemo u Srbiji za naše poslanike, ali ovako visok nivo nikada nijesmo uspjeli da obezbijedimo", podvlači dr Mišćević.

Kako su rekli poslanici DPS-a i SNP-a **Miodrag Vuković** i **Vuksan Simonović**, nije im bilo ispod nivoa da slušaju predavanja, niti im je bilo neobično da ponovo sjede u đačkim klupama.

Predsjednik Odbora za evropske integracije u Saboru Hrvatske **Neven Mimica** kaže da se vrhovno zakonodavno tijelo te države na dva načina uključilo u priču o evropskim integracijama:

"Prva je stvaranje političkog konsenzusa o evropskim integracijama. Sabor je u tom pravcu usvojio dvije rezolucije. Prva je usvojena početkom 2002. godine i sadržala je opštu poruku da će se sve stranke zalagati za evropske integracije. Druga rezolucija je usvojena 2005. godine, prije otpočinjanja pregovora sa EU, a značila je konkretizaciju prioriteta ciljeva.

Formiran je Nacionalni odbor za proces pregovora sa EU, uvedena je obaveza dijaloga Vlade i Sabora o svim evropskim pitanjima", objašnjava Mimica.

Kao drugi način na koji se hrvatski Sabor uključio u integracione procese, on navodi zakonodavnu aktivnost, odnosno usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU.

"Tako je, primjera radi, promijenjen Poslovnik o radu Sabora kako bi se ubrzala zakonodavna procedura. Zakoni koji se tiču evropskih integracija naznačavaju se posebno. Vlada ima mogućnost da takve zakone uvrsti na dnevni red po hitnom postupku. Pri tome Sabor, za razliku od zakona koji tretiraju druga pitanja, nema pravo da odbije taj zahtjev izvršne vlasti", objašnjava Mimica.

On dodaje da se kao područje djelovanja hrvatskog Sabora, kada su u pitanju evropske integracije, može navesti i regionalna i saradnja sa evropskim parlamentima putem koje se razmjenjuju iskustva.

Mimica navodi da poslanici u Hrvatskoj "malo rade" na svom obrazovanju u sferi evropskih integracija.

"Manji dio zastupnika je aktivan kada su u pitanju evropske integracije i uglavnom je riječ o individualnim sklonostima i interesovanju zastupnika", dodaje Mimica.

Upitan da li u hrvatskom Saboru postoje stručne službe koje pružaju pomoć poslanicima zainteresovanim za integracije, Mimica odgovara da u njegovom Odboru ima troje zapošljenih u stručnoj službi, ali da su vrlo rijetki primjeri kada im se poslanici obraćaju za pomoć.

"Tu je i informacioni sistem pri biblioteci u Saboru, gdje dvoje – troje zapošljenih, na upite koje dobiju, upućuje zastupnike gdje da nađu informacije koje im trebaju", ističe Mimica.

Vladan ŽUGIĆ

POTREBNI SAVJETNICI

Mehmet Bardhi

Mehmet Bardhi kaže da su finansijska sredstva jedan od ograničavajućih faktora za usavršavanje i kvalitetniji rad poslanika.

"Skupština Crne Gore bi trebala da obezbijedi maksimalno dobre uslove za rad poslanika, od kancelarija do savjetnika za pojedine oblasti, kao što je slučaj sa većinom parlamenata u Evropi. U realnim uslovima, na ovom ekonomskom nivou svaki bi poslanički klub trebao da ima jednog savjetnika koji bi im mogao pomoći i u oblasti evropskih integracija. Taj savjetnik bi primao platu iz Skupštine RCG", predlaže Bardhi.

DRAGAN TILEV, DRŽAVNI SAVJETNIK ZA EVROPSKA PITANJA VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE

Važno je naći način da se iskoriste svi fondovi EU

Dragan Tilev

Ekonomska situacija se mijenja na globalnom planu. Za deset godina, ekonomska slika svijeta biće značajno drugačija od današnje. Danas su vodeće sile Sjedinjene američke države i možda Japan, ali će njihovo mjesto uskoro zauzeti neke privrede koje rastu velikom brzinom, poput Kine, ili čak Brazila, a na koje se ponekad zaboravlja. Evropska unija je danas značajan igrač, ali će u talasu promjena u globalnom okruženju i sama morati da se mijenja i prilagođava novim uslovima. To znači da će EU morati da raste i da se integriše da bi zadržala mjesto jedne od najuspješnijih ekonomija svijeta. Zato ja ne sumnjam da će se buduća proširenja u EU nastaviti i da će baš ona omogućiti EU da postigne ovaj cilj. Naravno, od nas zavisi kojim će tempom taj proces napredovati, jer

da bi postigla svoj cilj, EU treba spremne, funkcionalne članice – rekao je u razgovoru za *EIC Bilten* **Dragan Tilev**, državni savjetnik za evropska pitanja Vlade Republike Makedonije.

● **Makedonija je prva zemlja u regionu koja je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa EU. Koje su, po Vama, konkretne prednosti zaključivanja ovog Sporazuma?**

Prednosti potpisivanja Sporazuma su ogromne jer kada se pregovori završe, onda su utvrđeni osnovni okviri, ali je zato preciziran do u detalje onaj trgovački dio koji ide nezavisno od ostatka Sporazuma. Kompletan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju mora proći kroz proces ratifikacije što može da potraje – u Makedoniji je to trajalo čitave tri godine – ali onaj trgovački

dio odmah stupa na snagu, do pola godine nakon potpisivanja.

Ako potpišete SSP do kraja godine, u Crnoj Gori će on već biti na snazi početkom 2007. g. ili od juna 2007. g i vi ćete već moći da koristite sve prednosti ovog asimetričnog ugovora: moći ćete da izvozite svoje proizvode na evropsko tržište bez ikakvih ograničenja, dok će vaše tržište i dalje biti zaštićeno od poplave evropskih proizvoda koji su po definiciji boljeg kvaliteta i daleko konkurentniji. To će vašoj ekonomiji stvoriti izvanredno povoljnu klimu za izvoz. Takođe, ovaj Sporazum uokviruje finansijsku podršku – sve ono što će Crna Gora dobijati kao finansijsku podlogu u procesu približavanja EU. Tu ne govorimo samo o IPA programu, već i o svim drugim programi-

MORAMO UČITI OD ONIH KOJI SU ISPRED NAS

● Kakva su Vaša predviđanja u pogledu pridruživanja zemalja zapadnog Balkana Evropskoj uniji?

Svi znamo da postoji rasprava o tome treba li ijednoj zemlji dopustiti da uskoro uđe u EU pošto joj se pridruže Bugarska i Rumunija, hoće li Hrvatska uspjeti da pristupi EU do 2010. godine, hoće li Makedonija biti u stanju da sustigne Hrvatsku i hoće li ostatak zapadnog Balkana pratiti put Makedonije. Puno je pitanja, deset puta toliko različitih odgovora i milion sukobljenih mišljenja. Mi nemamo kristalnu kuglu i ne znamo što će se dogoditi, ali dobro znamo koji su kriterijumi i svi imamo zadatke koje treba ispuniti. Ako to ne uradimo, ništa se neće dogoditi. Makedonija je danas zemlja kandidat i ja vjerujem jedan od uspješnijih primjera, iako je postojalo mnogo sumnji u pogledu naše spremnosti. Mi smo uspjeli i pokazali smo i drugima da je Makedonija, kao i sve države u regionu, sposobna da uspije samo ako uloži dovoljno truda u ovaj proces. I vi to možete. Sićušne države na Balkanu zapravo i nemaju drugog izbora osim integracije jer nijesu u stanju da prežive globalnu trku i unutrašnje pritiske samostalno. Dodao bih još jednu stvar koju mi u Makedoniji često zaboravljamo – mi nijesmo ni najpametniji ni najljepši na svijetu, ni u regionu. Moramo učiti i od Brisela i jedni od drugih, a posebno od onih koji su odmakli korak ispred nas.

ma makroekonomske podrške. Moći ćete da dobijete i eventualnu budžetsku pomoć u nekim kritičnim područjima, a imaćete i jasno definisan odnos sa finansijskim institucijama EU, prije svega sa Evropskom investicionom bankom. Iz nje će Crna Gora moći da crpi novac pod povoljnim uslovima na bazi kredita za velike infrastrukturne projekte, što je od ogromnog značaja za tako male države (kakve su Makedonija ili Crna Gora) koje nemaju kapaciteta da same investiraju u takve projekte.

● S obzirom na stanje u crnogorskoj ekonomiji i relativno niske izvozne kapacitete, kolike su stvarne prednosti koje donosi ovakav trgovinski režim?

Naravno, od vas zavisi kako ćete iskoristiti ovaj Sporazum. Finansijska pomoć zavisi od apsorpcijske moći jedne zemlje. EU je preko IPA-e za narednu godinu odvojila značajna finansijska sredstva za zapadni Balkan, jer joj je preostalo novca od drugih projekata – uglavnom zato što Turska strašno

sporo apsorbuje svoje fondove. Njena apsorpcijska moć je 7 eura po stanovniku, što je veoma malo. Morate naći načina da upotrijebite ove fondove. Makedonija sada ima mogućnost da izvozi proizvode u EU po veoma povoljnim uslovima, ali imamo ogroman problem da pronađemo neke proizvode koji bi bili konkurentni na evropskom tržištu. Morali smo se suočiti sa problemom finansiranja procesa pristupanja. Zemlja kandidat mora sama da finansira oko 90% sredstava za taj proces, a za to je neophodna pažljiva koordinacija mehanizama da bi bili sigurni da novac odlazi tamo gdje je najpotrebniji.

Međutim, kada već imate takav Sporazum i kada ste već uokvirili svoje odnose sa takvim privrednim gigantom, to vam daje vremena da uzmete dah. Sa jedne strane, Vlada će moći da iskoristi taj predah da izgradi pravni sistem koji će biti povoljan za razvoj biznisa i za privlačenje stranih investitora na crnogorsko tle. To je obaveza države, to je klima koju ona mora

da stvori, s tim što se mora uključiti i Privredna komora koja će pomoći preduzećima da se brzo prilagode i podignu svoje kapacitete – da uvedu nove tehnološke postupke, povećaju kvalitet i uvedu standarde koji su prepoznatljivi na evropskom tržištu. Sporazum vam svojom asimetričnošću daje dovoljno vremena, jer imate prostora da investirate bez dodatnih opterećenja na vaše proizvođače i administraciju.

● Koliko će vremena proći dok i obični građani ne počnu da osjećaju prednosti ovog Sporazuma?

Nažalost, to je teško reći. Jednostavno, imate jednu situaciju gdje se poboljšanja i ne osjećaju, jer to je proces koji donosi svakodnevno sitne koristi, koje tek na kraju, kada dođete na korak do članstva, postanu vidljive. Do tada će sve biti samo mozaik malih prednosti koje same po sebi možda ništa ne znače. Kad ih jednom postavite na pravo mjesto u mozaiku, onda od toga može ispasti jako lijepa slika, što će na kraju osjetiti svi, ili skoro svi. Nema nijednog procesa, pa to nijesu ni evropske integracije, koji nema svoje gubitnike. Odgovornost države je da uspostavi takvu ravnotežu da dobitnika bude što je moguće više. Biće onih koji će biti gubitnici i koji će se osjećati ugroženim zbog ovog procesa, ali iz sopstvenog iskustva mogu Vam reći da su najveći gubitnici oni koji se bave kriminalom, ili oni koji zloupotrebljavaju svoje povoljne unutrašnje uslove i osjećaju se zaštićeni sa svih strana. Kada se eksponirate, kada se otvorite prema evropskom tržištu, onda morate biti spremni da igrate po pravilima, a to znači da radite profesionalno, po standardima i da izgradite svoje kapacitete tako da možete ne samo normalno da komunicirate u EU, već i da se takmičite na tržištu.

Vera ŠĆEPANOVIĆ

MORA LI CRNA GORA PRVO U PARTNERSTVO ZA MIR I NATO SAVEZ, PA ONDA U EVROPSKU UNIJU

Samo rijetki traže prečicu

Ako bude slijedila primjere baltičkih i zemalja centralne i istočne Evrope, put je jasan – prije eventualnog ulaska u Evropsku uniju, koji se najranije može očekivati za desetak godina, Crna Gora prvo mora u Partnerstvo za mir (PzM) i NATO savez. Sa druge strane, ima članica EU koje nijesu morale ili nijesu htjele u bilo kakve vojne saveze – Malta, a neke stare članice EU još nijesu ušle u NATO – Austrija, Irska, Finska i Švedska.

Nigdje u dokumentima Evropske unije koji se tiču uslova za pristupanje EU ne pominje se PzM i NATO, tako da formalno Vlada Crne Gore s te strane nema nikakvu obavezu. Ipak, čini se da je ona već odlučila poručujući da je jedan od strateških ciljeva Crne Gore evroatlantska integracija. Prevedeno, cilj Crne Gore je članstvo u NATO-u.

To se jasno vidi iz odluke Vlade da zadrži vojsku i formira Ministarstvo odbrane, iako to u maloj siromašnoj zemlji znači ogromne izdatke. Svaki vojnik moraće biti opremljen i naoružan po NATO standardima, čak će i kasarne morati biti izgrađene na isti način kao one u članicama NATO-a, a to, između ostalog, znači da će i patos u kasarnama morati da bude presvučen posebnim premazom... Ako, recimo, ne uspije da iz članstva u NATO-u izvuče korist kao što su to učinile Češka, Mađarska i Poljska, Crna Gora bi mogla zapasti u finansijske probleme. Zemlje centralne Evrope svoje članstvo u NATO-u su dobro unovčile jer su u kratkom roku došli značajni strani investitori koji su doveli do otvaranja novih radnih mjesta. Život običnog građanina se

Sa sjednice Vlade

foto: VIJEST

popravio zahvaljujući činjenici da su te zemlje ušle pod NATO kišobran, zbog čega više nijesu predstavljale rizična mjesta za ulaganja. Da li i Crna Gora može značajnije poboljšati nivo investicija poslije ulaska u NATO, odnosno da li su investitori već tu, bez obzira što

Crna Gora još nije članica ni Partnerstva za mir? U Vladi su već izveli računicu i procijenili da će im se ulaskom u NATO vratiti sve što ulože u vojsku, samo što će morati vješto da balansiraju između NATO-a i Rusije.

Ukoliko uspije da održi dobre

ŠTO JE PARTNERSTVO ZA MIR?

Program Partnerstvo za mir (PzM) je inicijativa NATO-a koja je pokrenuta 1994. g. radi proširenja vojne saradnje zapadnih sila sa državama srednje i istočne Evrope, ali i radi zajedničkog upravljanja krizama, planiranja civilne zaštite, kontrole vazdušnog saobraćaja... Članstvo u Partnerstvu za mir ne garantuje odbranu u slučaju napada, kao što je to slučaj sa NATO-om.

Ali, to je suštinski predvorje NATO-a. Članice tog programa biraju u kojim aktivnostima žele da njihova vojska učestvuje. Dvogodišnji planovi obuhvataju više od 2.000 različitih aktivnosti u okviru 21 područja saradnje – od velikih vojnih vježbi do malih radnih grupa, te od geostrateških pitanja do kurseva stranih jezika.

Članice biraju programe u skladu sa sopstvenom politikom, posebnim zahtjevima i finansijskim mogućnostima.

Program je pokrenut na Samitu NATO-a kako bi bio ispunjen bezbjednosni vakuum nastao raspuštanjem Varšavskog ugovora 1991. godine, ali i da bi se na neki način državama istočne Evrope postavili uslovi za ulazak u NATO savez.

U Vladi Crne Gore smatraju da je Crna Gora već ispunila političke uslove za ulazak u Partnerstvo za mir zato što nema nijedan nespornost sa zemljama iz bližeg i šireg okruženja, a da će vojska za "kratko vrijeme" moći da odgovori svim obavezama. Tu se prije svega misli na obuku, operativno-akcionu sposobnost vojske po standardima NATO-a, opremu i transparentan vojni budžet koji je podložen kontroli.

odnose sa Rusijom, koje nesporno dokazuju (ne)sumnjive ruske investicije, i da uđe u PzM i NATO, Vlada Crne Gore će napraviti podvig. Posebno, ako se ima u vidu da pojedini krugovi vlasti imaju vrlo blisku saradnju sa Rusima i ako postoje indicije da bi Rusi htjeli da na crnogorskom primorju grade pomorske baze. U NATO-u su saznali da postoje ozbiljne indicije da bi se to moglo desiti i potrudili su se da o tome obavijeste crnogorsku javnost.

Iz Vlade uporno ponavljaju da su ipak NATO i EU glavni ciljevi Crne Gore.

"Nezavisna Crna Gora je ispunila uslove da vrlo brzo zatraži da postane članica Partnerstva za mir", kazao je nedavno potpredsjednik Vlade **Dragan Đurović**.

Po njemu, Crna Gora nema nijedno neriješeno pitanje saradnje sa Haškim tribunalom, formirala je

Ministarstvo odbrane i započela reformu vojske, te postala međunarodno priznata država, članica UN i OEBS-a.

"Smatramo da su stvoreni preduслови da Crna Gora kao nezavisna država pokrene proceduru i vrlo brzo postane članica PzM-a. Crna Gora u potpunosti podržava ciljeve PzM-a, transparentnost odbrambenog planiranja i budžetskih izdvajanja, osiguranje demokratske kontrole nad oružanim snagama, razvijanje i održavanje sposobnosti učestvovanja u mirovnim operacijama", rekao je Đurović.

Ni u NATO-u nemaju dileme – budućnost regiona je u savezu sa njima.

Direktor evroatlantskih integracija i PzM-a dr **Jaroslav Skonječka** tvrdi da je sada "izuzetna prilika da se, nakon osvajanja nezavisnosti, govori o NATO-u, PzM-u i

Dragan Đurović

budućim integracijama".

"Svi mi u Briselu koji radimo u NATO-u, evroatlantskom savjetu, svi mi imamo zajedničko mišljenje da je budućnost ovog regiona upravo u evro-atlantskim integracijama i da se jedino tako može obezbijediti napredak. Narod Crne Gore ja dao mišljenje o tome glasajući na referendumu, a sada je vrijeme da mi koji smo u ovim strukturama prionemo na posao", bile su riječi Skonječke.

Sama procedura pristupanja Partnerstvu za mir nije komplikovana. Pošto Vlada istakne zahtjev, slijedi poziv NATO-a. Nakon toga bi Crna Gora trebala da predstavi nacionalni program koji obuhvata politički, ekonomski i vojni aspekt. Crna Gora treba da kaže što će učiniti da ispunije standarde NATO-a u tim segmentima i koje resurse će ponuditi za učešće u misijama podrške miru u regionu i svijetu... Na kraju potpisuje bilateralni sporazum između Crne Gore i NATO-a, kao i set drugih bilateralnih sporazuma.

Ti sporazumi treba da omoguće edukaciju Vojske Crne Gore u inostranstvu radi približavanja standardima NATO-a, učešće na zajedničkim vježbama u štabnim uslovima, pripremu jedinica za učešće u mirovnim operacijama, ali i donatorsku pomoć u svim segmentima reforme sistema nacionalne odbrane i Vojske.

KO SU ČLANICE PzM-A I NATO SAVEZA

NATO je 1994.g. pokrenuo Partnerstvo za mir (PzM), program svoje praktične bilateralne saradnje sa pojedinačnim članicama PzM-a koje preuzimaju političke obaveze očuvanja demokratskog društva i poštovanja međunarodnog prava, poput uzdržavanja od prijetnje i upotrebe sile protiv drugih država, poštovanje postojećih granica i rješavanja sporova mirnim putem.

Svrha PzM-a je da poveća stabilnost, smanji prijetnje miru i izgradi jače odnose između NATO-a i članica programa, kao i između članica.

Članice PzM-a, u skladu sa svojim ambicijama i sposobnostima, same biraju dvogodišnje projekte u kojima će učestvovati iz oblasti vojnih reformi, vojne politike i planiranja, vojno-civilnih odnosa, obrazovanja i obuke, PVO-a, komunikacionih i informacionih sistema, upravljanja krizama i civilne zaštite.

Kroz PzM su prošle sve istočnoevropske članice i baltičke članice NATO-a, koje su to postale 1999.g. i 2004. g.

U Partnerstvu za mir su od 1994. g. Albanija, Jermenija, Azerbejdžan, Finska, Gruzija, Kazahstan, Kirgizija, Moldavija, Rusija, Švedska, Turkmenija, Ukrajina i Uzbekistan. Austrija, Bjelorusija i Makedonija priključile su se 1995.g. a 1996.g. i Švajcarska. Irska je to učinila 1999.g. a Hrvatska 2000.g. Jedine evropske zemlje van Partnerstva za mir su Srbija, Crna Gora i Bosna i Hercegovina.

Poslije članstva u Partnerstvu za mir, u NATO su 1999.g. ušle Češka, Poljska i Mađarska, a 2003. g. Slovačka, Slovenija, Bugarska, Rumunija, Letonija, Litvanija i Estonija.

U NATO-u su od ranije SAD, Kanada, Belgija, Danska, Francuska, Grčka, Italija, Island, Luksemburg, Njemačka, Holandija, Norveška, Portugal, Španija, Turska i Velika Britanija.

Neđeljko RUDOVIĆ

Julio u raljama partije

Piše: Brano Mandić

Čast mi je uvaženom čitatelju, prije nego ga obaspem tananim evrocentričnim analizama, predstaviti se kao novinar koji je sa 27 godina prvi put izvadio pasoš. Ništa strašno, davno je za nauk piscima rečeno: ne morate biti trudni da bi pisali o trudnoći. Evropa se, napokon, može dokučiti pogledom na Vendersovog junaka koji vozi od Njemačke do Portugala, danima mijenja pejzaže u retrovizoru, samo na radiju registrujući da prelazi neke granice.

Nažalost, naše televizije ne puštaju filmove **Wima Wendersa**, a pristojan DVD uređaj košta polovinu prosječne plate, pa se onda mnogi evropskoj naobrazbi podrgavaju preko TV dnevnika.

Baš na istom dnevniku koji je prije petnaest godina brekćao i frkćao protiv ustašoidne soldateske, prošle nedjelje – **Stjepan Mesić** i **Filip Vujanović**. Ni riječi o Prevlaci. Je li moguće da to više nije ključaonica Boke Kotorske, zar tamo ne bješe neki srpski manastir? Ništa.

Pitao **Naser Orić** kolegu **Vojislava Šešelja** vjeruje li još u granice Karlobag – Karlovac – Virovitica. "Da kažem da ne vjerujem, prestao bih da budem Šešelji.", tako dirljivo mu je odgovorio vojvoda, da čovjek kroz suze radosnice blagosilja ovdašnje serdare što su većinom odlučili da prestanu biti Šešelji. Evropskoj uniji to može da znači.

Poslije referendumu manje je fašizma čak u onim noćnim SMS porukama na privatnim televizijama. Sve mudrije glave regrutuje politički sistem zemlje koja je pradavne 1992. godine pod nož predala de-

setine ljudi, samo zato što su oni, ili njihovi preci, vjerovali da je Alah jedan. Tada je i DPS bio jedan, a šuška se, to bi moglo opet da se desi pod briselskim aminom.

To je dobro i za proces utvrđivanja individualne krivice: imati opet iste funkcionere na jednom poštanskom fahu, ako nekada nekome padne na pamet da ih plavim pismom pozove na informativno-retrospektivni razgovor. Legneš ih na kauč kao **Freud** i kažeš glasom **Miće Orlovića**: "pričajte mi o svom djetinjstvu, političkom..."

(S obzirom da se ovaj tekst prevodi na engleski jezik, evropskom čitaocu valja objasniti da je **Miće Orlović** velikan srpskog i jugoslovenskog TV novinarstva, čovjek koji je vodio prvi jugoslovenski dnevnik, te da u Crnoj Gori još niko nije osuđen zbog policijske deportacije u smrt tridesetak Bošnjaka/Muslimana prije četrnaest godina.)

No, vratimo se aktuelnostima.

Zovu se "srpska lista". Mladi su lideri i zalažu se za evropske intergracije. "Srbija do Brisela", ispada prikladan slogan kada se u softver ubaci njihova evropska rječitost poslije prošlonedjeljnih konsultacija kod **Tomislava Tome Nikolića**.

Ne može se znati koliko će glasova osvojiti na sljedećim izborima jer se njihova nacionalna ciljna grupa u Crnoj Gori pokazala promjenljivom. Na popisu 1981. godine bilo je 3% Srba, deset godina kasnije 9%, da bi 2003. godine broj porastao na 33%...

Tačno, bezobrazno je govoriti u brojkama i procentima o ljudima – posebno u državi sa oko 650.000 stanovnika.

To je sreća da bi Crnoj Gori (i brdima) dosta bio, recimo, vremešni **Julio Iglesias** pa da je okupi na oproštajnom stadionskom koncertu – odnosno razmjerama i kvantitetom svaki šovinizam je ovdje osuđen na bijednu karikaturu – mućak od nekoliko desetina hiljada

glasača. To ne abolira Crnu Goru i njeno "majstorsko rešeto" kojim je kroz istoriju valjda prošlo toliko ideološkog škarta koliko su velike sile mogle da proizvedu. Inge-niozna sentenca koju pripisuju **Branimiru Štuliću** da su rat u staroj Jugoslaviji vodili Hercegovci i Crnogorci, vrlo je tačna ako se posmatra kroz sudbinu ta dva naroda što im je uvaljeno da budu cvijet srpstva (čitaj: hrvatstva) i kada se pogledaju genealoška stabla generala i zločinaca minulog rata.

Zato je oslobađajuća odluka referenduma da Crna Gora napokon izađe iz tripa da je nečija Sparta. Evropa to zna, ali zna i gospodin mnogopoštovani Iglesijas da mu ne bi došlo ni 1.000 ljudi na podgorički koncert, ukoliko ne bi pjevao sa bine Demokratske partije socijalista ili Socijalističke narodne partije. Partiokratija!

Ovdje prolaze zavodnici druge sorte... odnosno ne prolaze više od petnaest godina, gospodine Iglesijas.

"Pa, glasaj onda Pokret za promjenu!", mogao bi uzvratiti Hulio da prati politička gibanja crnogorska.

Taj Pokret je promjene najavio u subotu sa Cetinja pod izandalim sindikalnim simbolom sata na kojem su kazaljke u oštrom uglu pozicije pet do dvanaest.

Složimo se, kulturno je makar tih pet minuta ostaviti novoj političkoj partiji prije nego se posumnja u manjak njene kreativnosti na osnovu jednog marketinškog faulta. Ali, pet do dvanest!? Ko se samo toga sjetio? I to baš među ljudima koji nastupaju kao snaga diskontinuiteta – glede ikonografije mitinga i sleta. Ovo nek im je dobronamjerna sugestija jer kampanje počinju, tek je što nijesmo opet pred glasačkom kutijom.

Život je u Crnoj Gori ono što se dešava dok razmišljamo o izborima, prigodno parafrazirajmo jednog best-seler autora koji se kao lako štivo prodaje po haubama automobila. I to je znak da smo napredovali: prije petnaestak godina kao lako štivo doživljavan je referendum, kada se na šasijama glasalo o sudbini države.

Od tada su uglavnom isti političari u igri, ali ima i novih snaga. Predstaviti ih ovim krokijem na jednom proevropskom sajtu možda je blasfemija, ali opravdanje leži u činjenici da će svi oni naredna dva mjeseca ispirati mozgove novinara, a novinari mozgove građana, sa tri – četiri okamenjene floskule što prijetite da nasušni put ka civilizaciji značenjski svedu na nivo nekog novog samoupravljanja.

Fakat: danas reći "evropske i evroatlantske integracije" normalnom čovjeku u startu znači biti dosadan. U stvari, građani nemaju pojma šta je to, pokazalo je prošlogodišnje istraživanje Instituta

za medije Crne Gore.

Da ni većina poslanika to ne zna, bolno sam se uvjerio prije godinu dana kada sam poturio diktafon poslanicima i vidio ih gdje čute upitani da nabroje osnovne institucije EU, ili makar kažu razliku između Savjeta Evrope i Evropskog savjeta.

Istina je, dobro sam se proveo – bila je zabavna njihova nelagoda, barem onoliko koliko je njihovo neznanje pogubno.

Istina je, krenuli su da pohađaju seminare, pokazuju volju da nauče.

Stoga patetično predizorno evropejstvo samo muti vidike izmaglicama (kreman-skim ili kremaljskim, nebitno), odvraća od malih ličnih priča na kojima je zapadni čovjek podigao imperiju odloživši

zauvijek opasne mega lilihipe otkrovenja. Zato nam ne otkrivajte Ameriku... pardon, Evropu pred izbore – apstinentski vas kumim.

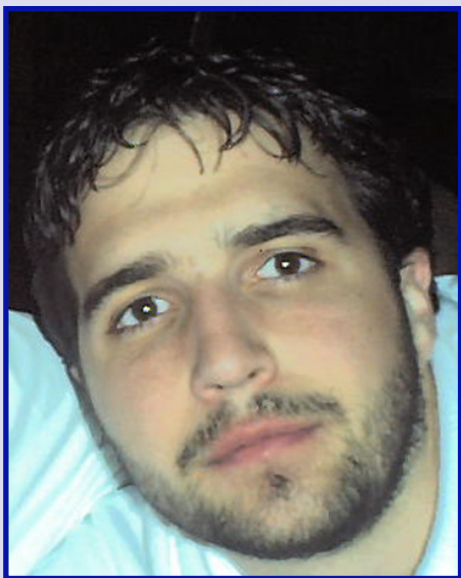
Prije nego glasačima progovorate o ljudskim pravima u Crnoj Gori, sjetite se mlade majke koja daje intervju prvom dnevniku Televizije Crne Gore okrenuta leđima, samo zato što ju je muž ostavio u drugom stanju, a onda u stanju samohranosti.

Ili studentkinje prava čiji je lik u krupnom kadru na drugom programu izvrnut u negativ dok govori kako su profesori nekorektni, za-bradena šalom i kapom pride, kao da svjedoči protiv **Mladena Naletilića – Tute**.

Kada studenti izađu iz tog negativa, a samohrana se majka usred prvog dnevnika okrene i nasmiješi publici – to će biti Evropa.

A poslije dnevnika će ići Lisbon story, by Wim Wenders.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

Piše: Vlado Dedović

Udanima kada je po mnogima stvarana istorija, kada je svaka riječ tumačena kao sudbonosna i kada su mnoge stvari dobile oznake "vječnih" (ni manje ni više), pitao sam se: "Da li sam i ja, samim tim što sam sasvim slučajno rođen u ovo vrijeme i na toliko pominjanom "brdovitom Balkanu", postao dio te istorije i vječnosti?". U suštini, ne vjerujem u postojanje vječnih pojava. Svijet se ne može stvarati pod obrisima vječnog i nepromjenljivog. Ljudima je čak i priroda ograničila mogućnost vječnog postojanja. Ne vjerujem ni u stvaranje istorije – istorija je nešto što se desilo, a stvarati se može samo budućnost – "evropska budućnost" kako kažu upravo oni koji "stvaraju istoriju i vječnost".

U redovima koji slijede, pokušaću da pojasnim svoj dojam ove konstrukcije, floskule koja se može čuti svakog dana i svuda oko nas, vrlo često bez pokrića i bez razloga – eto čisto da se kaže, tj. da bude rečena.

"Evropska budućnost" – na prvi pogled se mogu uočiti brojna značenja ove konstrukcije. Da li se njeno značenje odnosi na budućnost jednog kontinenta koji je u antici bio smatran "mjestom gdje sunce zalazi"? Da li ona predstavlja

Zašto želim da budem građanin Evrope?

budućnost jedne zajednice stvorene sredinom prošlog vijeka koja je od svog nastanka nosila imena sa naznakom "evropski" (Evropska zajednica za ugalj i čelik, Evropska zajednica za atomsku energiju, Evropska ekonomska zajednica ili Evropska unija), zajednice evropskih zemalja čija se veličina nikada nije podudarala sa veličinom Evrope kao kontinenta u geografskom smislu? I, konačno, danas je značenje ove konstrukcije najbliže onom značenju kojim se predskazuje i iskreno želi nečija moderna i prosperitetna budućnosti – jer reći nekome da ga očekuje "evropska budućnost" je kompliment kojem, makar u posljednje vrijeme, kod nas nema ravnog. Ne, više nije bitna sreća u porodici, niti uspjeh na bilo kojem području života, ni... Evropa je sinonim za sve to. Ako imate "evropsku budućnost", bićete srećno oženjeni/udati (potpisujući Ugovor o pristupanju EU), imaćete predivnu porodicu (koja ima dvadeset i pet članova), a za uspjeh se nećete brinuti – on se u svakom trenutku može kupiti od novca kojeg ćete imati u izobilju, samim tim što ste Evropljanin/ka (!?). Gdje je u svemu ovome smisao? Ako je u ironiji, onda ga čak i ima.

Riječi "onih koji stvaraju istoriju" odišu sigurnošću i uvjerenjem da je "evropska budućnost pred nama", da je to "jedini put kojim se možemo kretati" i da će ta "evropska budućnost sve promijeniti na bolje". Riječi koje nikog ne ostavljaju ravnodušnim. Riječi koje pričaju svima, koje imaju nevjerovatnu težinu, koje služe kao najjednostavniji način da se konstatuje da smo se jednom zauvijek otrgli iz

ruku konzervativnih načela, te da smo na pravom putu da postanemo moderno i (naravno) "evropsko" društvo. Kada se ove riječi izgovore, obično slijedi gromoglasan aplauz koji odaje ushićenje i vjeru zasnovanu na...(?). Argument za sve ove riječi je: – "Geografski, pa i mi smo dio Evrope...!" Da, nažalost samo geografski...

EU je potreba i interes ovog društva. Prije svega iz razloga što društvo kao što je naše uvijek treba da ima jasno određen pravac kojim se mora kretati, treba da ima viziju sopstvene budućnosti. Za društvo poput ovog u kojem živimo, koje je u prošlim godinama izgubilo osjećaj za sve što je vrijedno i progresivno, savremeno evropsko društvo je pravi primjer na koji se treba ugledati. Sa druge strane, ono što je posebno značajno je činjenica da se veoma malo pažnje posvećuje efikasnoj primjeni evropskih ideja, principa i vrijednosti u našem društvu. U stvari, nekada mi se čini da se po svaku cijenu želi dokazati (nekome?) da smo na evropskom putu i to tako što se vrši improvizacija uvođenja evropskih standarda (npr: uvođenje studiranja po Bolonjskom programu, itd, itd...). Ono što posebno iritira mladog čovjeka koji je svoju budućnost vezao za Crnu Goru i njen prosperitet je to što se "Evropljanima" među nama deklariraju ljudi koji su prvaci demagogije i koji koriste svaki momenat da nagovijeste i predstave blistavu budućnost crnogorskog društva u Evropi. U posljednje vrijeme su se mogli čuti prigovori koji su došli upravo iz te Evrope, a tiču se nedostatka administrativnih kapaciteta

teta našeg društva za pristupanje EU, zatim prigovori koji se tiču potreba formiranja novih, mladih elitističkih krugova u Crnoj Gori, itd. Nije valjda da nam i Evropa misli zlo? Nije valjda da se to ne uklapa u "akcioni plan" kreiranja naše evropske budućnosti?

Ukoliko se uzmu u obzir podaci da preko 80% mladih u Crnoj Gori ne poznaje sistem funkcionisanja EU i da čak 28% istih nema stav u vezi sa tim, da bi mladi ljudi trebali da budu bolje edukovani o načinu funkcionisanja EU, s pravom se postavlja pitanje osnovanosti tvrdnje da je pred našim društvom "blistava evropska budućnost". Iako se svi slažemo u tome da je prioritet i potreba našeg društva put ka EU, veoma mali broj građana Crne Gore može se pohvaliti time da zna šta znači biti dio EU. Ovo govorim sa aspekta pripadnika generacije koja će svoj intelektualni zenit dostići upravo u godinama kad će naša država postati dio evropske porodice – generacije koja ne posjeduje ni minimum interesovanja da se obrazuje i proširuje svoja znanja u vezi sa procesima koji će se odigrati u narednim godinama.

Činjenica je da još uvijek ne iskazujemo osobine zrelog i odgovornog društva. Za početak je dovoljno minimum realnosti i ozbiljnosti, da se shvate i izanaliziraju dobronamjerne sugestije i prigovori upućeni od strane Evrope. Tek nakon toga, nakon toliko pominjane društvene konsolidacije, možemo krenuti ka Evropi. Do tada ćemo se i dalje igrati "improvizacije"...Ko zna, možda nam čak i uspije!?

Što za mene znači biti građaninom Evrope?

To znači graditi i prihvatiti jedan novi, evropski identitet, ali se ne odricati nacionalnog. Novi identitet Evropljanina doživljavam kao odijelo u kojem se svi osjećaju jednako dobro i prijatno bez obzira na

nacionalna određenja i osjećanja. Plašt nacionalnog treba da služi kao ukras tog odijela, kao osobina koju svako ponosno nosi u sebi i svom osjećaju za privrženost državi. Ako zaista želimo da postanemo dio evropskog društva, ideja Evrope treba da bude ideja vodilja i dodirna tačka svih društvenih činilaca. Na taj način se mogu zaboraviti godine koje su za nama, godine u kojima su se osnovne vrijednosti pojedinca prepoznavale po njegovoj nacionalnoj, partijskoj ili bilo kojoj drugoj pripadnosti. Biti Evropljanin/ka ne znači pripadati nekom, isticati se i na taj način biti drugačiji (što je mentalitetu našeg naroda posebno blisko). Naprotiv, to znači biti isti na svakom mjestu i u svakom trenutku, osjetiti jedinstvenost i savršenost osjećaja slobode i koji se rađa uporedo sa rađanjem tog identiteta.

Sloboda koju u sebi nosi privilegija tog "Evropljanin" je ujedno i osnovni motiv zbog kojeg želim biti građanin Evrope. Ta moja želja podudara se sa željom da konačno osjetim nepostojanje granica, kako onih među ljudima, tako i onih drugih – administrativnih. Evropa – kao prostranstvo koje mladom čovjeku pruža hiljade kilometara

moćnosti, izazova, avantura i nebrojeno mnogo uspomena... To isto prostranstvo je kolijevka slobode o kojoj sam pisao, slobode koja se već vjekovima osjeća, a koja je u posljednjim godinama dio svakodnevice jednog Evropljanina.

Budućnost je u Evropi, ja bih prije tako rekao. Tu budućnost bih poželio našim političarima, sportistima, kulturnim radnicima, akademcima, novinarima, studentima i svim (ne)improvizovanim Evropljanima koji žive u Crnoj Gori. Da li će ta budućnost postati realnost, zavisice od svih nas. U onoj mjeri u kojoj prihvatimo izazove dana koji slijede, u mjeri u kojoj budemo shvatili da mi nijesmo prioritet Evrope, već da je Evropa naš prioritet, u toj mjeri će nam ta i takva budućnost biti realno dostižna.

Istorija je, kažu mnogi, "stvorenja" u danima koji su za nama. Sada je red da se konačno kreira budućnost ovog društva. Nadam se da nećemo čekati neki novi referendum da o njoj odlučimo.

Autor je Predsjednik Evropske asocijacije studenata prava Crne Gore (ELSA Montenegro). Pohađao je III generaciju škole evropskih integracija.

NEVEN MIMICA, PREDSEDNIK ODBORA ZA EVROPSKE INTEGRACIJE
SABORA REPUBLIKE HRVATSKE

Brisel ne smije biti alibi za reforme

U Hrvatskoj javnosti se često postavlja pitanje što nam sve ovo treba, što ćemo to dobiti pristupanjem EU i šta će se popraviti u Hrvatskoj kada jednom ostvarimo taj cilj. Prečesto se čuje argument da 'nema druge alternative'. Nije istina da nemamo izbora, ali morate umjeti da izvagajte. Kao alternativa, članstvo je vjerovatno jeftinije od drugih. Biti usamljen, izolovan, nemati pristup na velika tržišta, ne biti dovoljno konkurentan – to su vrlo skupe alternative, a ja bih rekao, ne sasvim realne. Na kraju krajeva, izbor uvijek postoji – kaže za *EIC Bilten* **Neven Mimica**, predsjednik Odbora za evropske integracije Skupštine Republike Hrvatske.

"Prednosti pristupanja su očigledne: politička i ekonomska stabilnost, održiva ekonomska konkurentnost na duge staze i, najzad, društveni i pravni poredak koji štiti lične interese. Za zemlju koja je imala tešku prošlost, koja je prošla kroz rat i nasilje, čini mi se da su ove prednosti dovoljno ubjedljive da natjeraju sve da se ozbiljno pozabave procesom evropskih integracija", ističe Mimica.

Međutim, on upozorava da je za ovaj proces potrebna potpuna, a ne samo retorička posvećenost državnih institucija:

"Evropske integracije podrazumijevaju najmanje tri paralelna procesa: pregovore, reforme i komunikaciju sa građanima. Ponekad je Vlada previše okupirana pregovorima. Crna Gora je, kao i Hrvatska, napravila dobar početak i vlade mogu biti zadovoljne svojim uspjesima. Međutim, uskoro na dnevni red dolaze reforme, a ako se one budu odlagale, i pregovori će mo-

rati da budu odloženi. U slučaju da ne postoji uspješna komunikacija sa građanima o tom pitanju, javnost neće moći da uvidi stvarne prednosti evropskih integracija. I mi smo u početku imali jednu idiličnu sliku da će EU riješiti sve naše probleme i više od 80% građana je tada podržavalo integracije. Čim smo počeli da se bavimo konkretnim reformskim problemima, javnost je najednom imala sve više primjedbi, pa je sada nivo podrške ispod 60%", kaže Mimica.

On ističe da je neophodno što prije potpisati Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, čime će Crna Gora dobiti čvrstu pravnu osnovu za saradnju sa EU.

"To je neki popis obaveza za početak usklađivanja sa evropskim standardima. Taj ugovor najviše pruža u smislu trgovinske politike, jer je to u suštini ugovor o slobodnoj trgovini – neka vrsta pripreme za učešće na evropskom tržištu. Druga prednost je to što njime započinje ozbiljan, sistematski rad na usklađivanju zakonodavstva, jer će se u okviru Sporazuma odrediti prioritarna područja za usklađivanje.

Vjerovatno, to će biti pitanja pravnog okvira za poslovanje po evropskim standardima (kao i u slučaju Hrvatske i Makedonije), a to zapravo znači stvaranje potencijala za privlačenje stranih ulaganja u Crnu Goru", objašnjava Mimica.

Po njemu, ovaj ugovor će podstaći rješavanje nekih prioritarnih političkih pitanja, među kojima je i regionalna saradnja, što će "postaviti Crnu Goru na ono pravo mjesto koje je imala i može imati u razvoju i stabilizaciji regiona".

"Međutim, SSP je nažalost sporazum koji uglavnom funkcioniše na nivou državnih institucija, administracije, tako da još ne dovodi na dnevni red pitanja koja se tiču svakodnevnog života građana i izostavlja područja koja bi bila od direktnog značaja za konkretne individualne interese. Zato je najopasnija greška vlasti to što često koriste EU kao alibi za reforme", smatra Mimica.

"Najgore je sve reforme i nevolje koje one donose pripisivati politici EU, reći 'Brisel to traži od nas'. Ako Vlada šalje takve signale, onda se u javnosti stvara otpor prema čitavoj ideji približavanja EU. Politički stav mora biti vrlo jasan: reforme sprovodimo zbog nas samih, ne zbog Brisela. Naravno, te reforme znaju biti teške, ima problema, negativnih reakcija u javnosti, ali na kraju krajeva to je nešto što morate učiniti zbog sopstvenog razvoja. Nije najbitnije pitanje 'kada ćemo ući u Evropsku uniju?', već 'kada ćemo biti spremni da uđemo u EU?'. Kada budete spremni, sve ostalo je samo formalnost", ocjenjuje Mimica.

Vera ŠČEPANOVIĆ

POSLIJE AUSTRIJE, FINSKA JE 1. JULA PREUZELA ŠESTOMJESEČNO PREDSEDAVANJE EVROPSKOM UNIJOM

Inovacije i zaštita životne sredine dolaze u prvi plan

Matti Vanhanen

Finska je 1. jula 2006. godine od Austrije preuzela mjesto predsjedavajućeg Evropskom unijom, po drugi put od kako je i sama pristupila Uniji, 1995. godine. Austrijsko predsjedavanje završeno je kako je i počelo – koncertom

Mocarta. Finsko predsjedavanje počelo je manje koncertom, a više praskom – nastupom grupe Apokaliptika u palati u Briselu. Iako se svi nadaju da će Finci održati taj nivo energije do kraja svog predsjedavanja, rijetki su oni koji veruju da

će narednih šest mjeseci biti obilježeni revolucionarnim reformskim potezima.

Na početku svog predsjedavanja, Austrija je zacrtala neke prilično ambiciozne ciljeve: postizanje "konkretnih rezultata", ekonomski rast, znatnu posvećenost procesu daljeg proširenja EU, itd. Na kraju predsjedavanja, analitičari ocjenjuju da je napredak, uprkos izvjesnim uspjesima, prilično skroman, posebno u pogledu smanjivanja nezapošljenosti i liberalizacije tržišta rada, što je najviše pogodilo nove članice.

S druge strane, Austrija je uspjela da izbjegne velike krize koje su pogodile prethodna dva predsjedništva: krizu oko budžeta, koja je konačno riješena, i ustavnu krizu, izazvanu odbijanjem dokumenta na referendumima u Francuskoj i Holandiji.

Kakvi god da su rezultati prethodnog predsjedavanja, Finska ima dobru priliku da "spusti loptu" i da se sa velikih rasprava vrati malim, svakodnevnim problemima funkcionisanja EU. Pitanje Ustava je odloženo za 2008. godinu, a pitanje energetske sigurnosti koje je potresalo EU na početku austrijskog predsjedavanja je riješeno obećanjem Rusije da će održati kontinuitet snabdijevanja evropskog kontinenta.

OŽIVJELI LATINSKI, ALI UKIDAJU RADNA MJESTA

Osim na plan kako da njihovo predsjedavanje Unijom ostane zapamćeno kao uspješno, Finci misle i na zabavu, pa svake srijede novosti o svom predsjedništvu objavljuju na latinskom jeziku. Prvi takav tekst postavljen na web stranicu, napisan je od strane univerzitetskih profesora i naslovljen je "Finnis Unioni Europaeae Praesidentibus in morem venit" (Započelo finsko predsjedavanje Evropskom unijom), a u njemu se kaže da je "upotreba latinskog omaž evropskoj civilizaciji i podsjećanje na korijene evropskog društva koji leže u antičkim vremenima". Međutim, zvaničnici priznaju da je cijela stvar uglavnom šale radi.

Nasmijani Finci su najavili i neke manje vesele poteze koji već skidaju osmijeh sa lica predstavnicima briselske administracije. U cilju povećavanja efikasnosti, Finsko predsjedništvo predložilo je smanjenje budžeta EU u različitim oblastima, od čega je najteže pogođena sama administracija. Naime, predloženo je da se u narednih sedam godina ukine oko 1.700 mjesta u institucijama EU, čime bi se uštedjelo oko 56 miliona eura.

Evropski komesar za budžet, **Dalia Gybautskaite** je bijesno reagovala, izjavivši da će time biti automatski ukinuto oko 800 mjesta planiranih za iduću godinu, koja su bila rezervisana za nove članice EU.

Time bi se ukupan broj od 3.900 mjesta, koliko je bilo planirano za administrativne potrebe kada se EU proširi na 27 članica, smanjio na 2.200 mjesta.

Pregovori o smanjenju administrativnih troškova nastaviće se u septembru na zahtjev Poljske, Italije i Španije, koje smatraju da su oštećene ovim i drugim najavljenim mjerama, poput smanjenja budžeta za poljoprivredu i budžeta za pomoć najsiriomasijskim regionima EU.

Finska preuzima mjesto predsjedavajućeg od Austrije

Izgleda da Finci to znaju, pa su svoje predsjedavanje počeli sa nekoliko manje kontroverznih projekata – obećanjem da će vratiti kredibilitet Unije u očima glasača, usredsređujući se na transparentnost i efikasnost u nedostatku sveobuhvatnije institucionalne reforme.

Finski premijer **Matti Vanhanen** izjavio je da će glavni naponi finskog predsjedavanja biti u pravcu veće transparentnosti institucija EU, promocije inovacije i konkurentnosti, kao i zaštite životne sredine.

Analitičari ocjenjuju da bi Finska zaista mogla da podijeli nekoliko lekcija u oblasti razvoja ekonomije ostalim članicama EU. Naime, Finska je zemlja koja troši više od 3 odsto bruto nacionalnog dohotka na razvoj i istraživanja, što je daleko više od Francuske ili Italije, a njen obrazovni sistem ocijenjen je od strane agencija UN jednim od najboljih u Evropi.

Prvi potez u pravcu poboljšavanja transparentnosti, bilo je emitovanje na internetu – uživo, sastanka Savjeta ministara EU, uz

moćnost isključivanja "publike" u određenim momentima koji zahtijevaju tajnost ili diskreciju. Prvi sastanak koji imao tu čast da se održi pred očima miliona stanovnika EU, bio je sastanak ministara finansija 11. jula. Međutim, osim izvjesnih otkrića, poput onih da su ministri jedan sa drugim na "ti", malo šta je od tog sastanka moglo biti zanimljivo široj publici.

Holandski ministar finansija **Gerit Zalm** ocijenio je da će emitovanje uživo ovako "dosadnih" sastanaka biti kontraproduktivno, osim ako se unaprijed ne najave neke zanimljive teme koje bi mogle zanimati građane.

"Niko neće gledati ovakve rasprave, osim ako stvari ne postanu vrlo uzbudljive", rekao je on dodajući da je najveća vjerovatnoća da će "najuzbudljivije" rasprave ostati iza zatvorenih vrata.

S obzirom na sopstvenu poziciju na krajnjem sjeveroistoku kontinenta, ali i na činjenicu da EU uvozi više od četvrtine svoje energije iz Rusije, očekuje se da će Finsko

predsjedništvo posvetiti znatnu pažnju odnosima sa Moskvom. Zvanični samit EU–Rusija je zakazan za novembar, a predsjednik **Vladimir Putin** će biti pozvan da prisustvuje nekim sastancima EU već u oktobru. Sporazum o saradnji između EU i Rusije ističe sljedeće godine, i Finska će se u međuvremenu potruditi da sve bude spremno za potpisivanje novog dogovora. Osim saradnje sa Moskvom, Helsinki se nada da će ponovo oživjeti takozvanu "sjevernu dimenziju" – lokalnu politiku saradnje sa krajnjim sjeverom Rusije koja je uspostavljena početkom 90-tih godina, ali je na nju već gotovo zaboravljeno.

Premijer Vanhanen je najavio i razgovore sa pojedinim zemljama članicama o politici proširenja, kako bi se ispitali stavovi zemalja članica i uklonile sumnje u pogledu "apsorpcionog kapaciteta" EU. Najavljeno je i ponovno otvaranje pregovora sa Turskom koji su prekinuti zbog problematičnih odnosa sa Kiprom.

Vera ŠĆEPANOVIĆ

HOĆE LI CRNA GORA IMATI KORISTI OD EVROPSKIH INTEGRACIJA?

Sloboda putovanja nije jedina prednost

Piše: Sebastian Saam

Kako se osjeća državljani Evropske unije koji po prvi put dolazi u Crnu Goru? Odgovor je, u mom slučaju: poprilično kao kod kuće. Ne toliko zbog proevropskog stava crnogorske vlade koliko iz čisto simboličkih razloga. To što vašu svakodnevnu kafu u jednom od mnogih podgoričkih kafića plaćate eurima je samo jedan izraz te simbolike.

Kad je u pitanju definicija evropskog identiteta i iznalaženje razloga zašto bi se on dalje produbljivao, odgovor je najčešće simbolički. Snaga evropskih simbola i narativna ubjedljivost prednosti ujedinjene Evrope pretvoreni su posljednjih decenija u čvrste argumente za samu evropsku integraciju.

Euroskepticizam je dio svakodnevice u zemljama Evropske unije, što se moglo vidjeti na primjerima referenduma o evropskom Ustavu u Francuskoj i Holandiji. U samom Evropskom parlamentu sjede izvjesne partije koje se otvoreno zalažu za istupanje njihovih zemalja iz EU, poput "Stranke nezavisnosti Ujedinjenog Kraljevstva". Konačno, u mojoj rodnoj Njemačkoj, strah od Brisela koji otima "našu" suverenost je takođe uobičajena čaršijska tema. Kako "mi" dajemo jedan od najvećih neto doprinosa budžetu EU, političari su

brzo otkrili da je strah odlično sredstvo za prikupljanje lakih poena i političku mobilizaciju, pitanjem: "Šta mi to zauzvrat dobijamo od EU?".

S obzirom na trenutnu krizu u EU, da li bi Crna Gora, koja samo što je povratila svoju nezavisnost, uopšte trebala da se pridruži ovoj Uniji? Nedavno osnovana Zelena partija Crne Gore nije jedina u zemlji koja šalje upozoravajuće signale, izjavama poput "takva Evropska unija je štetna za nas".

Razlozi euroskepticizma obično leže u nejednakostima između članica Unije, nezadovoljstvu briselskom birokratijom, sukobu interesa među najvećim zemljama EU, ali i između starih članica i onih nedavno primljenih, gubitku nacionalne suverenosti, i tako dalje, i tako dalje.

Istina je da podjele i nedostaci postoje. Još uvijek je riječ o Evropskoj uniji nacionalnih država, a ne o Ujedinjenim državama Evrope. Početkom 21. vijeka, snaga ideje ujedinjene Evrope leži negdje drugo: u simboličkoj, narativnoj snazi evropskih integracija i prednostima koje ona donosi. "Moramo se ujediniti, jer je ujedinjenje dobro i korisno za sve." Taj kredo je ispunjen sadržajem u proteklom decenijama i uzeo je popriličan zamah, toliko da je pomjerio akcenat u uslovima za pridruživanje Uniji sa čisto tehničkih zahtjeva tržišne ekonomije na političke i društvene zahtjeve, pretpostavljajući zajedničke standarde u oblastima zaštite ljudskih prava i ljudskog razvoja.

Slobodan protok i razmjena ideja, življenje pan-Evropizma, osjećaj da pripadate jedni drugima i zastupanje zajedništva, prihvatanje zajedničkih ljudskih vrijednosti – sve su to oblasti u kojima ujedinjena Evropa danas postoji, i u kojima ujedinjena Evropa danas ima nešto da ponudi.

Evropsko ujedinjenje je, moglo bi se reći, ne samo politički, nego i dina-

mički i društveni proces, koji je već neko vrijeme realnost. Čak je i Zelena partija Crne Gore, koja se, s obzirom na trenutno stanje stvari, protivi ulasku u EU, preduzela korake za povezivanje sa evropskim pokretom Zelenih kako bi obezbijedila njihovu moralnu i finansijsku podršku. Njen je stav inspirisan njihovim uvjerenjima i na njega utiču debate koje se odvijaju izvan uskih nacionalnih okvira.

Pored onih klasičnih prednosti članstva u EU, kakve su finansijska podrška reformama i slobodnog kretanja bez viznih ograničenja, ujedinjujuća snaga koja prednost daje sličnostima, a ne razlikama, na jednom kontinentu potresanom užasnim ratovima i podjelama kroz čitavu istoriju, su još neki dobri razlozi zbog kojih bi Crna Gora trebala da učestvuje u političkom i društvenom procesu evropskih integracija.

U zemlji u kojoj je prosječna plata u junu 2006. godine iznosila oko 250 eura i koja se suočava sa ozbiljnim socijalnim problemima, simbolika i narativna snaga evropskih integracija mogu imati i veći uticaj od slobode putovanja i ekonomskog prilagođavanja standardima EU, koje bi na kraći rok moglo dovesti čak i do pogoršavanja na socijalnom planu.

Dijalog sa Evropom, učešće u diskusijama koje su značajne za sve evropske zemlje, i evropski način mišljenja neće samo pomoći da se Crna Gora i njeni građani vrte na kartu Evrope, odakle su bili izbrisani u godinama Miloševićeve Jugoslavije, već će i doprinijeti oblikovanju novog identiteta nezavisne Crne Gore, koji se još uvijek traži.

Autor je postdiplomac na Univerzitetu u Sarajevu i Univerzitetu u Bolonji u oblasti ljudskih prava i demokratije u jugoistočnoj Evropi. Trenutno je stažista u CGO-u.

REGIONALNA POLITIKA EU – FINANSIJSKA SREDSTVA IZ STRUKTURNIH FONDOVA ZA UJEDNAČAVANJE REGIONALNOG RAZVOJA NIJESU DOSTUPNA SAMO DRŽAVAMA ČLANICAMA, VEĆ I ZEMLJAMA KOJE SU U POSTUPKU PRIDRUŽIVANJA EU

Piše: Emil Kriještorac

Posebnom stavkom u regionalnoj politici Evropske unije, predviđa se obaveza država da donesu višegodišnje planove regionalnog razvoja. Iz navedenog se vidi da je regionalizacija višestruko važna i da predstavlja jedan od uslova za pristup strukturnim fondovima Evropske unije. Upravo zbog toga, niz zemalja koje nikada nijesu imale tradiciju regionalizma pristupio je formiranju regiona, prije svega da bi obezbijedile pristup tim fondovima. Ono što je za nas važno je da sredstva Evropske unije za ujednačavanje regionalnog razvoja nijesu dostupna samo državama članicama, već i zemljama koje su u postupku pridruženja Evropskoj uniji.

Dakle, kako u Evropskoj uniji, tako i u jugoistočnoj Evropi, uključujući i Crnu Goru, perspektive evropske budućnosti ne bi trebalo smatrati rezervisanim samo za vlade pojedinih zemalja, već i kao mogućnost za lokalne zajednice da izgrade partnerstva i stvore strategije za budućnost.

Regionalna i evroregionalna,

Šansa za lokalne zajednice

kao oblici prekogranične saradnje, dio su pozitivnog i humanog, a istovremeno i mogućeg praktičnog odgovora na sve probleme koje su u Evropi za sobom ostavili Prvi i Drugi svjetski rat. Radi se o zajedničkim interesima u određenim područjima koja su prirodno upućena jedna na druga. Tako se potpuno, stvarno i realno kreira jedan novi regionalni identitet, svijest o zajedničkim interesima i sinergiji koja znači bolji život za sve.

Prisnijom saradnjom dvije ili više regija, odnosno lokalnih zajednica u pograničnim oblastima koje su bile razdvojene državnim granicama, stvarane su evroregije koje su se pokazale, između ostalog, i kao dobar model ponovnog uspostavljanja saradnje nakon velikih sukoba. Ako se čak i letimično pogleda današnja mapa sa rasporedom evroregija, nedvosmisleno se uočava

da je uvjerljiva većina skoncentrisana duž rijeke Rajne, upravo u području najkrvavijih bitaka i sukoba u proteklom vijeku.

Danas ta ista područja svestrano sarađuju i najbolji su modeli pogranične saradnje u Evropi i svijetu. Tokom tih poslijeratnih godina, "nikao" je veliki broj evroregiona u zapadnoj Evropi, uključujući i granične regione iz jedne ili više zemalja. Brojni evroregioni (njih oko stotinu), a naročito među zemljama Beneluksa, Njemačke i Francuske, stvorili su mrežu za saradnju u različitim oblastima poput kulture, saobraćaja, policijske kontrole, itd.

Krenulo se od potreba ljudi, odnosno građana, koji čine određenu društvenu zajednicu. Naravno, to naročito važi za lokalnu zajednicu, odnosno lokalnu samoupravu. Regionalna i evroregionalna saradnja dio su tog prirodnog i

SVE JE KRENULO PRIJE 40 GODINA

Od evropskih institucija, Savjet Evrope je prva organizacija koja je uočila prednosti prekogranične saradnje i koja je od početka svog postojanja jasno priznala značaj lokalne i regionalne demokratije. Pod njenim pokroviteljstvom su i nastale prve evroregije i uspostavljeni su prvi oblici prekogranične saradnje. Zauzimajući stav da regionalna i lokalna samouprava moraju odgovoriti potrebama svih Evropljana, kako u gradovima i selima, centralnim i perifernim regionima, tako i preko granica, Savjet Evrope je učinio prvi korak (i to još 1957.godine) ka stvaranju uslova i ambijenta za povezivanje i predstavljanje lokalnih vlasti. Njegovo djelovanje u ovoj oblasti odvija se u cijeloj Evropi, od Islanda do Rusije i od Norveške do Balkana.

Savjet Evrope je jedan takav vid saradnje institucionalizovao kroz Evropsku okvirnu konvenciju o prekograničnoj saradnji između teritorijalnih jedinica. Konvencija je sastavljena 21.maja 1980. godine u Madridu, a objavljena pod brojem 106 iz serije evropskih ugovora. Dodatni protokol uz Evropsku okvirnu konvenciju o prekograničnoj saradnji između lokalnih samouprava sastavljen je 9. novembra 1995. godine, a na snagu je stupio 1. decembra 1998. godine.

logičnog slijeda potreba i interesa pojedinaca, zajednica i cijele lokalne zajednice. Ovaj tip saradnje ima dugu tradiciju, ali je u prošla dva vijeka bio značajno gurnut u stranu zbog dominacije procesa formiranja nacionalnih država.

Danas se gotovo trećina ukupnog budžeta Evropske unije usmjerava manje razvijenim regionima. Od toga 90 odsto čine strukturni fondovi koji prevashodno služe da obezbijede ravnomjerniji razvoj bogatijih i siromašnijih regiona kroz programe pomoći ovim drugim. Za određene subvencije se mogu kandidovati svi oni regioni čiji bruto društveni proizvod po glavi stanovnika iznosi manje od 75% evropskog prosjeka, ali i regioni koji su u procesu ekonomskog i socijalnog restrukturiranja ili su opterećeni velikom nezapošljenošću.

Regionalnom politikom Evrop-

ske unije se predviđa obaveza članica da uvedu administrativnu podjelu u skladu sa NUTS klasifikacijom (nomenklatura jedinica za teritorijalnu statistiku). Evropska unija

naročito insistira na uvođenju NUTS 3 podjele, odnosno podjele na teritorijalne jedinice koje imaju između 150.000 i 800.000 stanovnika, a to predviđa kao uslov za pristupanje strukturnim fondovima.

U najvećem broju slučajeva, evroregioni nastaju tako što se zainteresovane pogranične opštine u svakoj od država koje učestvuju u projektu prvo organizuju u posebno udruženje, a zatim sa udruženjima iz susjednih zemalja organizuju prekograničnu saradnju, najčešće organizujući poseban sekretarijat koji administrativno koordinira tu saradnju. Zanimljiva je činjenica da se status nekih evroregiona utvrđuje međunarodnim ugovorima, dok su neki neprofitne asocijacije. Takođe, nema ni pravila da saradnja mora biti među istim nivoima vlasti u različitim državama. Poznati su slučajevi kada jedan region u pojedinoj državi obuhvata okruge, a u drugoj opštine ili provincije. U praksi ima slučajeva da je i sama država, npr. Luksemburg, članica jednog evroregiona. Naravno, i u domenima saradnje postoje znatne razlike.

Autor je visoki funkcioner Narodne stranke i polaznik IV generacije Škole evropskih integracija

CILJ – SOCIJALNO I EKONOMSKO UJEDNAČAVANJE

Evropska unija je svoju regionalnu politiku (regionalna politika, u terminologiji Evropske unije, pored regiona obuhvata i sve druge teritorijalne jedinice) zasnovala na finansijskoj solidarnosti i želi da izbalansira nivo razvijenosti pojedinih regiona, sa ciljem da se ostvari ekonomsko i socijalno ujednačavanje unutar Unije. Želeći da to realizuje, Evropska unija je pristupila osnivanju Komiteta regija (Committee of the Regions – CoR). On je osnovan Ugovorom iz Maastrichta 1992. godine kao tijelo koje na evropskom nivou predstavlja interese regionalnih i lokalnih vlasti.

Pošto u Evropskoj uniji nije postojalo kvalitetno predstavljanje regionalnih i lokalnih interesa, osnovana je Skupština evropskih regija (formirana je u Strazburu 1985. godine, nekoliko godina prije osnivanja Komiteta regija), kao slobodno regionalno udruženje. Međutim, početkom rada Komiteta regija 1994. godine, Skupština evropskih regija je osjetno izgubila na značaju, ali i danas ima funkciju povezivanja regiona država Evropske unije.

U Evropskoj uniji je postojala zabrinutost da bi građani mogli biti ostavljeni po strani, te je ispoljen strah da će se razvojem Evropske unije šira javnost sve više isključivati iz neposrednog učešća i kreiranja procesa povezivanja regiona država Evropske unije. Uključivanje nivoa vlasti koji je najbliži građanima predstavljao je značajan korak "u procesu stvaranja sve čvršćeg jedinstva naroda Evrope u kojoj se odluke donose što je moguće otvorenije i na nivou koji je što bliži građanima", kako se navodi u preambuli Ugovora o Evropskoj uniji. Ideje o "Evropi regiona" počele su da dobijaju na značaju sredinom osamdesetih godina prošlog vijeka i zahtjev za regionalnim saodlučivanjem je tada ušao u političku praksu. Regionima su u tom periodu prošli kroz vidljivu promjenu od "objekta evropske politike" do aktera koji ima pravo saodlučivanja o evropskim pitanjima.

PREDSTAVLJAMO INSTITUCIJE EU

Evropska investiciona banka – EIB

Sjedište EIB

Evropska investiciona banka je neprofitna finansijska institucija EU, osnovana 1957. godine. Misija joj je da doprinosi ravnomjernom razvoju zajedničkog tržišta u interesu Evropske unije u cjelini. Ovaj zadatak EIB ostvaruje davanjem zajmova i izdavanjem garancija na neprofitnim principima koji su usmjereni na projekte u različitim oblastima:

- **Projekti od značaja za razvoj manje razvijenih regiona.** Finansiranje projekata koji doprinose regionalnom razvoju i jačanju ekonomske i socijalne kohezije u okvirima Evropske unije, jedan je od osnovnih zadataka EIB. U tom pravcu, EIB je do sada angažovala više od dvije trećine sredstava preko individualnih ili opštih zajmova za finansiranje takvih projekata i to u regionima koji se suočavaju sa određenim problemima privrednog razvoja (nedovoljni stepen razvoja industrije, poljoprivrede itd.).

- **Projekti od značaja za ostvarivanje modernizacije ili preorijentacije preduzeća ili razvoja novih djelatnosti.** Finansiraju se projekti koji se, s obzirom na njihov obim i prirodu, ne mogu finansirati od strane samih država članica. Prije svega, to se odnosi na mala i srednja preduzeća koja su značajan faktor stabilnosti i jedan od najefikasnijih načina borbe protiv nezapošljenosti.

- **Projekti od zajedničkog interesa za više država članica.** Finansiraju se projekti koji se u cjelini ne mogu finansirati iz izvora dostupnih pojedinim državama članicama.

Pravni položaj koji Banka ima, daje joj pravo da raspolaže sopstvenim kapitalom i imovinom, da ima sopstvene organe vlasti, agente koji je predstavljaju, kao i izvjesne privilegije i imunitete. U cilju efikasnog obavljanja svojih zadataka, EIB mora biti u mogućnosti da nastupa nezavisno na međunarodnim

finansijskim tržištima. Međutim, poslovanje Banke je usko povezano sa drugim institucijama EU. Evropska komisija imenuje jednog člana administrativne Komisije Banke, tako da zahtjevi za odobravanjem zajmova koji se dostavljaju EIB-u moraju imati mišljenje Komisije, a direktor Banke može biti pozvan od strane predstavnika zemalja članica ili Komisije da obrazloži svoje odluke.

Da bi projekat odgovarao kriterijumima finansiranja EIB-a, on mora zadovoljavati zahtjeve principa regionalnog razvoja i biti od zajedničkog interesa za članice EU.

U navedene principe spadaju: povećanje kvaliteta života, industrijska razmjena i razvoj ruralnih oblasti, razvoj komunikacione mreže između zemalja članica Unije (kao i sa zemljama izvan EU), zaštita energetskih potencijala, očuvanje životne sredine, podrška urbanom razvoju i obnovi, razvoj malih i srednjih preduzeća, obrazovnog i zdravstvenog sektora.

Aktivnosti EIB-a u zemljama centralne i istočne Evrope datiraju od 1990. godine. Prateći početni period tranzicije ka demokratiji i tržišnoj ekonomiji, misija EIB-a u centralnoj i istočnoj Evropi zasnovana je potrebama da se zemlje ovog regiona pripreme za prijem u Evropsku uniju. Na tom polju, EIB je tijesno sarađivala sa Evropskom komisijom (posebno u okviru PHARE programa). Redovna i sistematska saradnja uspostavljena je i sa Svjetskom bankom, kao i sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj čija je EIB jedan od akcionara.

Evropska investiciona banka je u ovim zemljama prvenstveno koncentrisala svoje aktivnosti na jačanje infrastrukturne osnove koja ima odlučujući uticaj na sveukupni ekonomski razvoj u ovom dijelu Evrope. Značajan dio zajmovne aktivnosti usmjeren je na jačanje i razvoj veza sa Evropskom unijom, najviše u oblasti saobraćaja, energetike i telekomunikacija.

Više informacija o Evropskoj investicionoj banci možete naći na: www.eib.org

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

CONCORD

CONCORD je evropska platforma nevladinih organizacija za pomoć i razvoj. Njihov glavni cilj je da promovišu koncept razvoja u Evropi vršeći pritisak na evropske institucije i pružajući ekspertsku pomoć.

CONCORD okuplja 19 međunarodnih mreža i 21 nacionalno udruženje iz zemalja članica Evropske unije i zemalja kandidata. Ukupno, više od 1600 evropskih NVO-a je predstavljeno ovom platformom.

Rasporedene u radne grupe sa specifičnim zadacima prema sopstvenom iskustvu, svaka od ovih organizacija je odgovorna za sprovođenje aktivnosti CONCORD-a. Njihov cilj je da potpomognu javnu političku diskusiju i doprinesu definisanju evropskih politika koje se tiču razvoja, saradnje i humanitarne pomoći.

Za narednih nekoliko godina, platformom su već definisani određeni prioriteti koji su diktirani "potrebama i principima dobrog upravljanja u cilju postizanja konkretnih rezultata u pomoći zemljama u razvoju".

Dobro upravljanje je sistem u kome javne institucije vode računa o javnom interesu, upravljaju javnim dobrima i garantuju zaštitu ljudskih prava bez zloupotrebe i korupcije.

Među navedenim prioritetima su:

- Aktivan monitoring posvećenosti zemalja članica obećanju da će iz svog budžeta godišnje izdvajati 0.7% BNP-a za zemlje u razvoju;
- Ojačati ulogu razvojnih NVO-a na sjeveru u smislu pomoći njihovim partnerima na jugu da razviju sopstvene sposobnosti i efikasnost;
- Monitoring obaveza EU prema zemljama u razvoju za vrijeme procesa proširenja i reforme EU.

Uloga CONCORD-a je prvenstveno u monitoringu i obezbjeđivanju usklađenosti između principa razvoja i politike EU po pitanjima trgovine, bezbjednosti i poljoprivrede. Platforma takođe vrši monitoring institucija i mjesta koje razvojne politike EU zauzimaju u odnosima EU sa trećim zemljama.

Na nivou obrazovanja, CONCORD se trudi da obezbijedi tzv. "obrazovanje za razvoj" i unaprijedi javnu svijest po pitanjima razvoja. Tako je i nastala nova politika mikro-kredita EU čija su ciljna grupa osobe koje nemaju mogućnost da obezbijede bankovne zajmove uobičajenim putem i koje putem ovih kredita dobijaju šansu da osnuju sopstveno preduzeće.

Website: www.concordeurope.org
e-mail: ocosolo@concordeurope.org (Olivier Consolo, director)
aphilippart@concordeurope.org (Agnes Philippart, communication officer)

Pripremio: Sebastian Saam

Dragan STOJOVIĆ

USPJEŠNO ZAVRŠEN KONKURS CGO-A, CRNVO-A I EPUCG-A,
UZ PODRŠKU KRALJEVSKE NORVEŠKE AMBASADE,
ZA STUDIJSKU POSJETU INSTITUCIJAMA EU

Određena delegacija za Brisel

Centar za građansko obrazovanje, Centar za razvoj nevladinih organizacija i Evropski pokret u Crnoj Gori su, uz podršku Kraljevske norveške ambasade, 25. aprila 2006. godine raspisali konkurs za studijsku posjetu Evropskoj uniji, koja je dio projekta "Nauči o EU lično".

Nakon pažljivog razmatranja dostavljenih prijava i sprovođenja intervjua gdje je to bilo potrebno, komisija sastavljena od predstavnika organizatora je, u saradnji sa donatorima, odabrala desetočlanu međusektorsku delegaciju koja će imati prilike da u prvoj polovini septembra upozna institucije Evropske unije u Briselu, ali i da predstavi Crnu Goru. Odabrani kandidati su: prof. dr **Vjera Begović Radović**, prof. dr **Danijela Jaćimović**, prof. dr **Maja Kostić-Mandić**, mr **Aleksandar Damjanović**, **Olivera Vukadinović**, **Vidak Latković**, **Ljiljana Pjerotić**, **Damir Šehović**, **Vidosava Kaščelan** i **Srđan Šuković**.

Delegaciju će primiti evropski parlamentarci, a niz sastanaka će imati u različitim direktoratima Evropske komisije, Savjetu EU, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu, Komitetu regiona, kao i stalnoj misiji Finske, i vodećim nevladinim organizacijama u Briselu.

Na konkurs se javilo 142 kandida-

ta i kandidatkinja različitih uzrasta i obrazovnih profila, među kojima i 5 doktora nauka, 7 magistara, 97 fakultetski obrazovanih, 2 sa SSS, 3 srednjoskolca i 28 studenata i studentkinja. Najviše kandidata za studijsku posjetu EU bilo je iz vladinih institucija i studentske populacije (po 19,72%), kao i aktivista NVO-a (14,79%), privrednika (9,86%), ali i zaposlenih u međunarodnim organizacijama i lokalnoj samoupravi (po 7,04%). Sa Univerziteta i iz medija je bilo je 4,93% zainteresovanih, dok je 4,23% predstavnika političkih partija iskazalo interesovanje da upozna EU na ovaj način. Među prijavljenima je takođe bilo predstavnika sudstva i slobodnih profesija.

Komisija se pri odabiru rukovodila sljedećim kriterijumima: posjedovanje određenih znanja o evropskim integracijama, izražena motivacija i mogućnost relativno brze primjene stečenog znanja, i funkcionalno poznavanje engleskog jezika. Namjera je bila da i se pruži prilika članovima delegacije da po prvi put posjete Brisel. Zbog velikog odziva i izuzetnog kvaliteta konkurencije, izbor nije bio nimalo lak. Zato će se organizatori potruditi da uskoro ponovo organizuju sličnu posjetu gdje bi dali šansu mnogim kvalitetnim kandidata koji nažalost nijesu ušli u najuži izbor.

Regionalnom saradnjom do evropskih standarda

Centar za građansko obrazovanje je, u saradnji sa Zavodom za školstvo Republike Crne Gore, a pod pokroviteljstvom Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS), organizovao studijsku posjetu Bosni i Hercegovini za 30 nastavnika građanskog vaspitanja. Značajnu podršku ovoj aktivnosti dala je i partnerska organizacija iz BiH – CIVITAS koja već deceniju radi na uspostavljanju građanskog obrazovanja u BiH i pratećim obukama.

Tokom trodnevne posjete Sarajevu, nastavnici iz cijele Crne Gore su imali priliku da se susretnu sa svojim kolegama iz BiH i razmijene iskustva u predavanju ovog novouspostavljenog predmeta koji je inicirao Savjet Evrope kroz "Obrazovanje za demokratsko građanstvo." Takođe su zajedno pošli module "Metodologija građanskog obrazovanja" koji je vodila prof. dr **Nansy Haas**, sa Arizona West University (SAD) i "Demokratija", koji je vodila prof. dr **Vedrana Spajić Vrkaš**, ekspertkinja Savjeta Evrope i Evropske unije, sa Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Hrvatska).

Posljednji dan posjete bio je posvećen identifikovanju zajedničkih prepreka u uspješnom sprovođenju građanskog vaspitanja u školama, prioritetima za unaprijeđenje toga procesa u Crnoj Gori i regionu i preporukama za razvoj regionalne saradnje.

Poseban dio programa studijske posjete odnosio se i na upoznavanje sa kulturno-istorijskim naslijeđem Sarajeva i Mostara.

S obzirom na uspjeh aktivnosti, organizatori najavljuju dalje inteziviranje saradnje sa CIVITAS-om, naglašavajući da je regionalna saradnja najbolji put ka evropskim integracijama.

CEDEM NASTAVLJA SA SEMINARIMA ZA SUDIJE,
TUŽIOCE I ADVOKATE

Trening za pravosuđe

CEDEM je 22. do 24. juna na Žabljaku organizovao trening mladih kadrova u pravosuđu, odnosno seminar o ljudskim pravima i slobodama.

Ovaj seminar je prvenstveno bio namijenjen mladim ljudima koji su zapošljeni u sudovima, advokaturi i tužilaštvu. Istaknuti crnogorski pravници, sudije Vrhovnog suda, **Julka Badnjar**, **Miraš Radović** i **Petar Sto-**

janović, predsjednik Osnovnog suda u Podgorici, **Zoran Pažin** kao i advokat **Nikola Martinović** i koordinator Centra za ljudska prava, **Siniša Bjeković** upoznali su svoje mlade kolege sa značajem i načinima primjene međunarodnih standarda o ljudskim pravima i slobodama. Seminar je realizovan pod pokroviteljstvom Balkan Trust for Democracy.

Polazeći od potrebe učešća svih društvenih snaga u procesu integracije Crne Gore u sistem vrijednosti i standarda Evropske unije,

Uvjereni u potrebu intenzivnijeg razvoja demokratije, vladavine prava i civilnog društva,

Vjerujući da nevladine organizacije i mediji moraju prepoznati novi prostor za svoje intenzivnije djelovanje i uključenje u procese demokratizacije,

Ohrabreni činjenicom da konačno rješenje pitanja državnog statusa Crne Gore otvara širi prostor javnog dijaloga i djelovanja o pitanjima demokratije, ekonomije, socijalne politike i drugim životnim pitanjima i temama,

Smatrajući da je naša obaveza da kontinuirano ukazujemo na važna društvena pitanja i probleme, nudimo odgovore i alternative i utičemo na one koji imaju formalnu moć i legitimitet da izvedu društvene promjene,

Upućujemo

INICIJATIVU

Predstavnicima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, političkim partijama, Univerzitetu Crne Gore, sindikatima, medijima i drugim organizacijama civilnog društva, poslovnom sektoru i ukupnoj javnosti Crne Gore

da preduzmu odgovarajuće mjere i aktivnosti u sljedećim oblastima:

DRŽAVA I USTAV RCG

◆ Pozivamo sve političke partije i društvene subjekte da javno, ali i u svojim programima i političkim platformama u potpunosti priznaju legalitet i legitimitet rezultata referenduma koji je održan o državno-pravnom statusu Republike Crne Gore,

◆ Pozivamo Vladu RCG i Skupštinu RCG da u cjelosti i efikasno ispunjavaju preporuke Evropske komisije i iskažu punu posvećenost procesu evropskih integracija Crne Gore,

◆ Pozivamo Predsjednike Skupštine RCG i Vlade RCG da proces izrade novog Ustava RCG otvore za adekvatno učešće političkih partija, Univerziteta Crne Gore i organizacija civilnog društva,

◆ Polazeći od činjenice da su postojeće sektorske strategije ograničene na postizanje pojedinačnih ciljeva i da nijesu međusobno usklađene, pozivamo Vladu RCG da hitno pristupi izradi sveobuhvatnog Nacionalnog plana razvoja (NPR) koji bi predstavljao integrisanu viziju Crne Gore i počivao na imperativu da ekonomske reforme moraju biti praćene napretkom u demokratiji, ukupnim društvenim razvojem i smanjenjem socijalnih tenzija. Posebno ističemo neophodnost da se kroz NPR dugoročno reguliše pitanje održivog razvoja i očuvanja dva najvrijednija resursa Crne Gore – prostora i ljudi. Pozivamo Vladu RCG da proces izrade NPR otvori za učešće kako civilnog, tako i poslovnog sektora.

DEMOKRATIJA I VLADAVINA PRAVA

◆ Pozivamo političke partije da revidiraju svoje programe u skladu sa realnim društvenim i ekonomskim problemima, da ponude modalitete za rješavanje tih problema i da daju svoj doprinos kreiranju širokog društvenog konsenzusa vezanog za ukupni razvoj Crne Gore i za njen put ka evropskim integracijama,

◆ Pozivamo sve političke partije da bez rezervi priznaju važnost uloge koju nevladine organizacije u Crnoj Gori igraju u promociji demokratije, kulture ljudskih i manjinskih prava,

◆ Pozivamo Univerzitet Crne Gore, studente i studentske organizacije i grupe da u punoj mjeri otvore Univerzitet Crne Gore za intelektualnu debatu o svim društvenim temama i pitanjima,

◆ Pozivamo Skupštinu RCG i Vladu RCG da omoguće sve potrebne organizacijske, tehničke i finansijske uslove za nesmetan, nezavisan, odgovoran i funkcionalno-djelotvoran rad Savjeta za građansku kontrolu policije,

◆ Pozivamo političke partije, Vladu RCG i Skupštinu RCG i vjerske zajednice da u dobroj volji pristupe postizanju konsenzusa o novom Zakonu o vjerskim zajednicama koji bi uredio pravni status svih vjerskih zajednica, pravnu sigurnost imovine i punu slobodu vjeroispovijesti,

◆ Pozivamo Vladu RCG i Skupštinu RCG da pripremi odnosno usvoji Zakon o transparentnosti i spriječavanju medijske koncentracije u oblasti štampanih i elektronskih medija,

◆ Pozivamo na hitne izmjene Zakona o javnim radio difuznim servisima RTCG "Radio Crne Gore" i "Televizija Crne Gore" kako bi se što prije obezbijedile snažnije garancije nezavisnosti Savjeta RTCG i istinska reprezentacija najšire crnogorske javnosti,

- ◆ Pozivamo javni servis RTCG da kroz redovne emisije otvorene za najširi krug političkih, društvenih i akademskih subjekata podstakne intelektualnu raspravu o najvažnijim političkim, ekonomskim, socijalnim i drugim pitanjima,
- ◆ Pozivamo privatne medije da snažnije, posebno kroz istraživačko novinarstvo, doprinesu borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, kao i punoj odgovornosti nosilaca javnih funkcija.

LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

- ◆ Pozivamo Vladu RCG i druge organe da u punoj mjeri primijene međunarodne i domaće standarde u oblasti zaštite ljudskih i manjinskih prava, unaprijede učešće manjinskih naroda u javnim poslovima, kao i da doprinesu izgradnji održive i opšteprihvaćene vizije multikulturalnosti Crne Gore i time doprinesu pozitivnoj interakciji etničkih grupa u Crnoj Gori,
- ◆ Pozivamo Vladu RCG da se intenzivnije posveti uključivanju osoba sa invaliditetom u crnogorsko društvo, posebno da finansijski podstakne i podrži obrazovanje i zapošljavanje ove marginalizovane grupe, kao i da zakonski i finansijski podstakne i podrži prilagođavanje fizičke sredine potrebama ove populacije shodno evropskim standardima,
- ◆ Pozivamo Vladu RCG da se intenzivnije posveti uključivanju Roma u crnogorsko društvo, posebno da finansijski podstakne i podrži obrazovanje i zapošljavanje ove etničke grupe,
- ◆ Pozivamo sve društvene aktere da pristupe procesu suočavanja sa prošlošću, a nadležne pravosudne organe da efikasno sprovedu i okončaju postupke u slučajevima deportacije građana BiH 1992. godine, Štrbača i Bukovice
- ◆ Pozivamo Vladu RCG da se intenzivnije posveti rješavanju problema i obezbijedenju prava izbjeglicama i raseljenim licima u skladu sa međunarodnim standardima.

DOBRA UPRAVA

- ◆ Pozivamo Vladu RCG i Skupštinu RCG da otvore proces izrade nacionalnog budžeta za organizacije civilnog društva i omoguće da te informacije budu dostupne i razumljive građanima,
- ◆ Pozivamo pravosudne organe i Ministarstvo pravde RCG da dosljedno i efikasno primijene Zakon o sudovima, a posebno u dijelu koji se odnosi na slučajne dodjele predmeta, funkcionisanje Administrativnog ureda, odgovornost predsjednika sudova i pravo nadzora Ministarstva pravde nad radom sudova,
- ◆ Pozivamo Vladu RCG da u punoj mjeri pristupi realizaciji Akcionog plana programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, te da najhitnije usvoji odnosno primijeni unaprijedene tekstove Zakona o javnim nabavkama, Zakona o konfliktu interesa i Zakona o finansiranju političkih partija, i utiče na donošenje Zakona o državnoj izbornoj komisiji,
- ◆ Pozivamo Vladu RCG da pristupi temeljnim reformama Agencije za nacionalnu bezbjednost (ANB-a), a Skupštinu RCG da u punoj mjeri iskoristi svoja prava nadzora nad radom ANB-a, kao i da pripreme i usvoje Zakon o pristupu dosijeima koji se vode kod ANB-a,
- ◆ Pozivamo Vladu RCG i Skupštinu RCG da pripremi odnosno usvoji Zakon o zaštiti ličnih podataka i Zakon o državnoj tajni radi efikasnije primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama,
- ◆ Pozivamo Vladu RCG i lokalne samouprave da pristupe postizanju konsenzusa o narednim koracima u suštinskoj i održivoj decentralizaciji nadležnosti,
- ◆ Pozivamo Vladu RCG da pristupi ispunjavanju obaveza iz dokumenta o osnovama saradnje sa nevladinim organizacijama, da imenuje koordinate za saradnju sa NVO na nivou Vlade RCG i organa državne uprave, da pripremi i usvoji Strategiju odnosa sa NVO.

ODRŽIVI RAZVOJ I SOCIJALNA KOHEZIJA

- ◆ Pozivamo Vladu RCG i lokalne samouprave da se u punoj mjeri i kroz aktivnu socijalnu politiku posvete borbi protiv siromaštva i socijalnom uključivanju najugroženijih grupa, a u skladu sa preuzetim obavezama iz Strategije za razvoj i smanjenje siromaštva, kao i da rade na ravnomjernijem regionalnom razvoju Crne Gore,
- ◆ Pozivamo Vladu RCG i lokalne samouprave da sa punom pažnjom i u najboljem interesu države Crne Gore i njenih građana zaštite prirodne resurse, kao i da u punoj mjeri realizuju principe održivog razvoja i da uvedu nove odnosno rigoroznije kontrolišu primjenu postojećih ekoloških standarda,
- ◆ Pozivamo Vladu RCG i sindikate da pristupe izradi Zakona o sindikatima koji će doprinijeti stvarnoj pluralizaciji i boljim efektima sindikalnog organizovanja,

◆ Pozivamo na donošenje Zakona o transparentnosti privatizacije kojim bi se obavezalo na potpunu transparentnost svih privatizacionih ugovora, vlasništva kompanija koje učestvuju u privatizacijama, kao i onemogućilo učešće nepoznatih kompanija u privatizacijama crnogorskih preduzeća,

◆ Pozivamo privredna preduzeća i preduzetnike da u punoj mjeri pristupe realizaciji koncepta društvene odgovornosti preduzeća kroz snažnija davanja u humanitarne i razvojne svrhe, kvalitetniji i odgovorniji odnos prema zapošljenima, životnoj sredini i zajednici u kojoj djeluju.

Sa svoje strane, potpisnici ove Inicijative se obavezuju da će angažovati sve svoje ljudske i intelektualne resurse da daju puni doprinos ostvarenju navedenih ciljeva, kako kroz saradnju sa pomenutim akterima, tako i kroz monitoring postignutih rezultata i preporuke za njihovo unapređenje.

Stevo Muk, Izvršni direktor
Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)

Daliborka Uljarević, Izvršna direktorka
Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Momčilo Radulović, Generalni sekretar
Evropski pokret u Crnoj Gori (EPuCG)

Đuro Stojanović, Predsjednik Upravnog odbora
Centar za monitoring (CEMI)

Srđan Darmanović, Predsjednik
Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM)

Aleksandar Saša Zeković, Izvršni direktor
Fondacija za stipendiranje Roma (FSR)

Ivana Vojvodić, Predsjednica Upravnog odbora
Omladinski kulturni centar Juventas

Šerbo Rastoder, Glavni i odgovorni urednik
Almanah, udruženje i časopis za izučavanje, prezentaciju i zaštitu
kulturno-istorijske baštine Bošnjaka/Muslimana Crne Gore

Biljana Zeković, Izvršna direktorka,
SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja – Podgorica

Vlado Dedović, Predsjednik
Evropsko udruženje studenata prava u Crnoj Gori (ELSA)

Ruždija Strujić, Predsjednik Upravnog odbora
NVO "Bonum"

Darko Pajović, Izvršni direktor
Green Home

Dragan Stojović, Generalni sekretar
Udruženje politikologa Crne Gore

Fadil Mučić, Izvršni direktor
Savez slijepih Crne Gore

Zoran Rajković, Izvršni direktor
Udruženje paraplegičara Crne Gore

Avdul Kurpejović, Predsjednik
Matica Muslimanska

Sanja Elezović, Izvršna direktorka
Fondacija Institut otvoreno društvo, Predstavništvo Crna Gora (FOSI ROM)

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

NEW EUROPE
NEW CHALLENGES

JEF Serbia will organize seminar this year for the first time. We would like to gather 30 young people in Belgrade, to talk with them about Europe, to teach them about Serbia and all together to show importance of understanding and cooperation.

All you need is to contact the organizers on seminar@jef-belgrade.org.yu and send your personal data (name, age, address, passport number...) and sort motivation (5–10 sentences). They will send you short Application form and Programme of the seminar on your request.

Application will last till **end of August**. First few days of August you will be informed about results.

Eligible participants: all young people from Europe who are interested in these topics can apply. We specially encourage people from Austria, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Greece, Norway and Slovenia to apply, although we have few places for you coming from other countries.

Participants from Serbia should contact us as well to be informed about different conditions for them.

Place and date: Seminar will be organized in Belgrade, Serbian capital from

6–10. September 2006. Selected participants will be informed about all details.

PHD VACANCIES IN
TRANS-NATIONAL
EUROPEAN HISTORY IN
THREE AREAS:
INFRASTRUCTURES,
CONSUMPTION,
TOURISM AND MOBILITY

The Foundation for the History of Technology sponsored by the Technical University Eindhoven, Department Technology Management and in partnership with Charles University, Prague (CZ) and the University of Plovdiv (BG), is inviting applications for four to five PhD positions for students from the Central, Eastern and South Eastern European countries of the former Soviet Bloc. The objective is to incorporate research from those regions into larger, ongoing research projects focused on Trans national European history, in particular the role of technology in constructing www.histech.nl/tensions/.

VISITING INTERNATIONAL
FELLOWSHIP IN SOCIAL
RESEARCH METHODS

The Institute of Social Research at the University of Surrey, Guildford, United Kingdom, has established a Visiting International Fellowship to foster the development of sociological research methods. Between one and three Fellowships are awarded by competition each year. The university is located thirty-five miles south-west of London. The awards are open to those who would value the opportunity to advance methodological understanding, for example by reflecting on methods used in previous empirical research, by validating existing or new methodological procedures, or by reviewing and synthesising methodological approaches. 'Methods' may be interpreted widely, to include, for example, statistical techniques and conversation and

discourse analysis. The department specialises in social research methods and has the highest 5** rating for research in the UK Research Assessment Exercise.

www.soc.surrey.ac.uk/isr_vif

GOTTLIEB DAIMLER AND
KARL BENZ FOUNDATION
FELLOWSHIP PROGRAM
"RESEARCH ABROAD"

The fellowships are intended to support a new generation of academics. The program therefore applies only to persons, not to projects. The program is open to all disciplines, subjects and countries. Germans wishing to pursue a research stay abroad and foreign students intending to work in Germany in connection with their PhD may apply. Candidates may complete their entire PhD thesis in the host country if they so wish. The support provided by the Foundation is for a maximum period of 2 years.

Deadlines for submitting complete applications to the Foundation are **March 1 and October 1** each year. The postmark is not valid! Applications arriving after these deadlines cannot be considered.

www.daimler-benz-stiftung.de/home/fellowship/en/start

Evropski informativni centar

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I

Tel / fax: 081 / 665 - 112, 665 - 327

E- mail : eicbilten@cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu